

Profesor
**MICHAEL
MARTINEK**

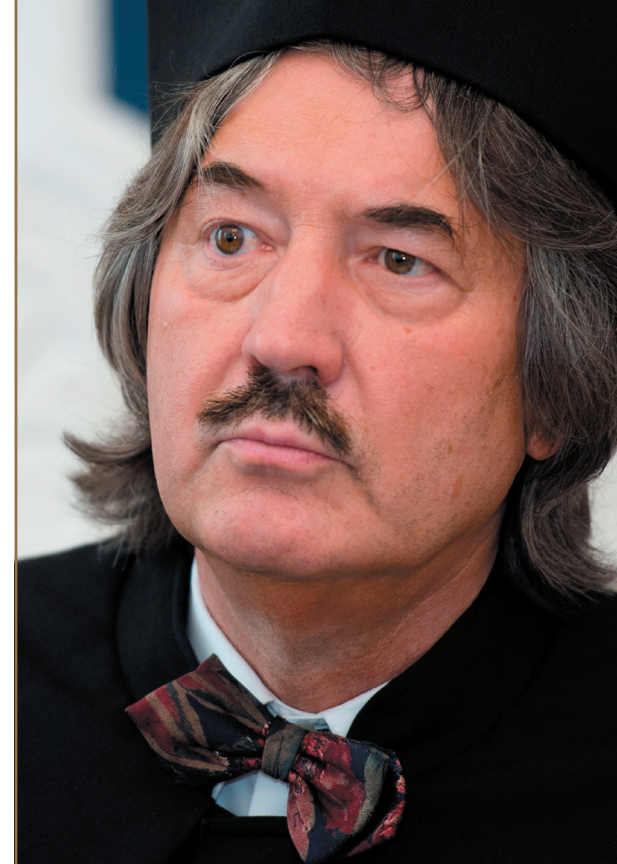
Wybitny niemiecki prawnik, jeden z najbardziej znanych nie tylko w Europie, lecz również na innych kontynentach znawców prawa cywilnego, prawa prywatnego międzynarodowego, międzynarodowego prawa handlowego oraz prawa porównawczego. Doktor *honoris causa* uniwersytetów w Europie, Azji i Afryce.

Od początku roku akademickiego 1987/1988 działa nieprzerwanie w Uniwersytecie Kraju Saary w Saarbrücken na stanowisku profesora.

Profesor MICHAEL MARTINEK

DOKTORZY HONORIS CAUSA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Profesor
**MICHAEL
MARTINEK**

Profesor

MICHAEL
MARTINEK

DHC

Doktorzy *Honoris Causa*
Uniwersytetu
Warszawskiego

Uroczystość wręczenia dyplomu
doktora *honoris causa*

Uniwersytetu Warszawskiego

Profesorowi

MICHAŁOWI MARTINKOWI

Warszawa, 6 listopada 2013 roku

**Biuro ds. Komunikacji i Współpracy Zewnętrznej
Uniwersytetu Warszawskiego**

© Biuro ds. Komunikacji i Współpracy Zewnętrznej UW

Projekt: Anna Zagrajek, Studio Układanka

Skład: Studio Układanka

Druk: AND Sp. z o.o.

ISBN: 978-83-62844-38-8

Zdjęcia: Mirosław Kaźmierczak

PROGRAM UROCZYSTOŚCI

- * *Hymn państwowy*
- * Otwarcie uroczystości
przez JM Rektora UW,
prof. Marcina Pałysa
- * Laudacja Promotora,
prof. Jerzego Poczobuta
- * Wystąpienie Dziekana
Wydziału Prawa i Administracji UW,
prof. Krzysztofa Rączki
- * Wręczenie dyplomu doktora *honoris causa*
- * *Gaude Mater Polonia*
- * Wystąpienie prof. Michaela Martinka
- * *Gaudeamus igitur*
- * Zamknięcie uroczystości przez JM Rektora UW,
prof. Marcina Pałysa

UCHWAŁA NR 78
SENATU UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO
z dnia 17 kwietnia 2013 r.
w sprawie nadania
Prof. Michaelowi Martinkowi
tytułu doktora *honoris causa*
Uniwersytetu Warszawskiego

Na podstawie art. 16 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity: Dz. U. 2012 r. poz. 572 i 742) oraz § 8 Statutu Uniwersytetu Warszawskiego (tekst jednolity: Monitor UW z 2012 r. Nr 3A, poz. 76 z późn. zm.), po zapoznaniu się z recenzjami: prof. Andrzeja Całusa – Szkoła Główna Handlowa, prof. Andrzeja Mączyńskiego – Uniwersytet Jagielloński, prof. Maksymiliana Pazdana – Uniwersytet Śląski w Katowicach, dotyczącymi dorobku prof. Michaela Martinka – kandydata do tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego, Senat Uniwersytetu Warszawskiego postanawia, co następuje:

§ 1

Nadaje się prof. Michaelowi Martinkowi tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Senatu
Uniwersytetu Warszawskiego
Rektor
dr hab. Marcin Pałys, prof. UW

PROF. DR HAB.

ANDRZEJ CAŁUS

SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA W WARSZAWIE

Opinia dla Senatu Uniwersytetu Warszawskiego
w związku z nadaniem
tytułu doktora *honoris causa*
Profesorowi Michaelowi Martinkowi

Prof. dr hab. Michael Martinek jest dyrektorem Instytutu Prawa Europejskiego (Institut für Europäisches Recht) i kierownikiem Katedry Prawa Cywilnego, Handlowego i Gospodarczego, Prywatnego Międzynarodowego i Porównawczego (Lehrstuhl für Bürgerliches Recht, Handels- und Wirtschaftsrecht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung) Wydziału Prawa i Ekonomii (Rechts- und Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät) Uniwersytetu Kraju Saary w Saarbrücken, Republika Federalna Niemiec.

Sporządzenie recenzji o dorobku i pozycji naukowej prof. Michaela Martinka, mającej na celu wsparcie zasadności podjęcia w dniu 13 czerwca 2012 r. przez Senat Uniwersytetu Warszawskiego, na wniosek Wydziału Prawa i Administracji, uchwały o wszczęciu postępowania o nadanie Mu tytułu doktora *honoris causa*, stanowi zadanie z pozoru proste, ale w rzeczywistości szczególnie trudne, ponieważ wymaga zagłębienia się w tak wiele dziedzin prawa, które reprezentuje, za które odpowiada i którymi z powodzeniem się zajmuje, jak świadczą o tym m.in. nazwy kierowanych przez niego jednostek organizacyjnych oraz przyznane mu tytuły doktora *honoris causa* wielu ośrodków naukowych i dydaktycznych w skali światowej. Można byłoby bowiem ograniczyć się w recenzji do wyszczególnienia wszystkich dyscyplin prawnych związanych z Jego osobą wraz z przedstawieniem międzynarodowych związków, dowodem których jest przyznanie prof. Martinkowi wielu tytułów naukowych oraz uzupełnić to wszystko bogatą współpracą z Instytutem Prawa Międzynarodowego WPiA UW.

Recenzja obejmująca – z niezbędnymi wyjaśnieniami – wymienione wyżej aspekty byłaby wprawdzie wystarczająca dla pozytywnej oceny dorobku i pozycji naukowej prof. Martinka, w pełni uzasadniającej nadanie tytułu doktora *honoris causa*, niemniej korzystając z po-

wierzonego mi przez Senat UW zaszczytnego zadania oceny tej pozycji i tego dorobku, uznałem za wskazane bardziej wnikliwe zajęcie się Jego działalnością, jak też cechami osobowości o wymiarze zasługującym, według mojej oceny, na nazwanie „renesansowym”.

Recenzja jest pomyślana w jej zasadniczej treści jako udzielenie odpowiedzi na kilka podstawowych pytań, takich jak:

– co w szczególności świadczy o pozycji, jaką zdobył prof. dr hab. Michael Martinek w Polsce, a w tym zwłaszcza z racji współpracy z Uniwersytetem Warszawskim?

– jakie wnioski dają się wyprowadzić z życiorysu naukowego prof. dra hab. Michaela Martinka, biorąc pod uwagę środowisko, w którym zdobywał wiedzę prawniczą, a zwłaszcza znaczenie, jakie dla tej wiedzy miał fakt, że podstawowe stopnie naukowe zdobywał w „szkole” prof. dra hab. Dietera Reutera, według założeń tradycyjnej kariery adepta dyscyplin prawniczych, mającej na celu wykonywanie zawodu prawnika, w tym przede wszystkim nauczyciela akademickiego? W pierwszej kolejności zajmę się zatem oceną Jego dorobku z okresu sprzed związania się z Uniwersytetem Kraju Saary, a więc scharakteryzuję pozycję jaką zdobył jako przedstawiciel niemieckiej jurysprudencji.

– jakie wnioski można wyprowadzić z trwałości więzi prof. dra hab. Michaela Martinka z Uniwersytetem Kraju Saary w Saarbrücken, o której świadczy odmowa ze skorzystania z propozycji objęcia prestiżowych stanowisk w innych uniwersytetach niemieckich, jak też przejęcie przez Niego kierownictwa jednostek organizacyjnych tego Uniwersytetu, ukierunkowanych na badania i dydaktykę o profilu europejskim, zwłaszcza unijnym?

– co można uznać za szczególnie charakterystyczne w poglądach na kwestie prawne, w świetle dorobku naukowego prof. dra hab. Michaela Martinka i stanowisk zajmowanych m.in. w ramach Jego współpracy z kadrami Wydziału Prawa i Administracji UW?

– co sprawia, że osobowość prof. dra hab. Michaela Martinka można, według mojej oceny, zasadnie scharakteryzować jako „renesansową”?

KILKA UWAG O POZYCJI
PROF. M. MARTINKA
W POLSKIM ŚRODOWISKU
NAUKOWYM

Prof. dr hab. Michael Martinek zaistniał, według mojego rozeznania, w polskim środowisku naukowym co najmniej w pierwszej połowie lat 90. ubiegłego stulecia. Jeszcze przed nawiązaniem w roku 1995 współpracy z Wydziałem Prawa i Administracji UW był On już powoływany w Polsce w pozycjach z prawa handlowego (gospodarczego), w tym zwłaszcza z prawa leasingu. Interesującym przykładem, świadczącym o Jego obecności w polskiej nauce tego prawa, jest odniesienie się przez prof. dra hab. Kazimierza Kruczałaka w pierwszym wydaniu swego podręcznika z 1994 r. *Prawo handlowe – zarys wykładu* do pracy prof. Martinka *Moderne Vertragstypem*, t. II, Monachium 1992 r., s. 273-309. Zasługuje na przypomnienie, że to odniesienie nastąpiło w związku z prawem gospodarczym, a konkretnie z kwalifikacją prawną umowy o zarządzenie przedsiębiorstwem państwowym (przypis 137 do stanowiska prof. K. Kruczałaka zajętego na s. 240-241 wspomnianej pozycji). Pierwszego tomu

tej pozycji, zawierającego analizę umowy leasingu, nie mogło zabraknąć w pracach prof. J. Poczobuta poświęconych tej umowie. W wydaniu z 1994 r. znalazła się ona wprawdzie tylko w spisie bibliografii, natomiast z 1996 r. Autor wykorzystał ją również w przypisach.

Prawo gospodarcze, a z tradycyjnego prawa cywilnego zobowiązania, w tym zwłaszcza, ale nie tylko – z umów, są tymi dyscyplinami prawnymi, w których zakresie prof. Martinek ugruntował swoją pozycję naukową, dydaktyczną, jak również specjalisty-praktyka w sferze nowych typów transakcji gospodarczych. Tradycje rodzinne i status ucznia prof. D. Reutera sprawiły, że zajął się takimi typami transakcji, coraz bardziej dominującymi w obrocie międzynarodowym, w których nie tylko nachodzą na siebie konstrukcje prawa prywatnego i publicznego, ale ponadto w przypadku których w konkretnych, praktycznych sytuacjach, coraz trudniej jest pozostawać tradycyjnym cywilistą, ograniczonym w swym warsztacie do instytucji i konstrukcji, charakteryzujących wielkie kodyfikacje prawa cywilnego XIX wieku.

Moje kontakty osobiste z prof. Martinkiem, jak też sposób, w jaki zaistniał On jako uczony w polskim środowisku naukowym, zdają się świadczyć, że Jego osobowość wymyka się spod tradycyjnego wizerunku przedstawiciela germańskiej jurysprudencji. Tym można tłumaczyć fakt szerokiego wychodzenia Jego zainteresowań naukowych poza uniwersytecką wiedzę prawniczą i ich spełniania się we współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowo-dydaktycznymi oraz w pewnej specyficznej dla niego „nostalgii” za tym, „co kiedyś było”. Znalazła ona wyraz w Jego zainteresowaniach wybitnymi postaciami z niemieckiej nauki prawa z okresu, gdy jurysprudencja była filozofią i sztuką, a nie rzemiosłem, zdominowanym technicznymi środkami przekazu

i przewagą względów społecznych nad indywidualnym odczuciem wolności umów. W kontekście tej uwagi celowe jest zajęcie się znaczeniem współpracy prof. Martinika z UW i Jego wspólnych z prof. J. Poczubotem publikacji w *Kwartalniku Prawa Prywatnego* Polskiej Akademii Umiejętności.

Sposób, w jaki prof. Martinek zadomowił się na Uniwersytecie Kraju Saary sprawił, że na pierwszy plan w Jego zainteresowaniach wysunęło się prawo prywatne międzynarodowe, prawo porównawcze oraz prawo europejskie

Wprawdzie z bogatego zestawu publikacji prof. Martinika wynika, że na bieżąco uczestniczy On we wszystkim, co dzieje się w niemieckiej legislacji w dziedzinie prawa cywilnego, handlowego i gospodarczego, to jednak sposób, w jaki zadomowił się na Uniwersytecie Kraju Saary sprawił, że na pierwszy plan w Jego zainteresowaniach wysunęło się prawo prywatne międzynarodowe, prawo porównawcze oraz prawo europejskie. Tym należy tłumaczyć zarówno fakt, że Jego współpraca z UW skoncentrowała się wokół środowiska naukowego i dydaktycznego Instytutu Prawa Międzynarodowego, jak też, iż tematyka Jego zajęć i zasługujących na wysoką ocenę opracowań, zaistniałych w ramach tej współpracy, dotyczy głównie prawa prywatnego międzynarodowego oraz zagadnień prawa prywatnego materialnego, z zasady ujmowanych w kontekście prawno-porównawczym.

Z Jego licznych publicznych wykładów można przykładowo nawiązać do spotkania, które odbyło się 16 listopada 2011 r. pod tytułem *Comparative Jurisprudence – What Good Does It do?* Prof. M. Martinek przedstawił na nim, w sposób błyskotliwy i świadczący o głębokiej wiedzy, „historię, cele, metody, osiągnięcia i perspektywy tej niezbędnej dyscypliny badań i edukacji prawniczej” (*History, Tasks, Methods, Achievements and Perspectives of an Indispensable Discipline of Legal Research and Education*). Warto ponadto wspomnieć o odbytej ostatnio w dn. 19-20 kwietnia 2012 r. konferencji naukowej *Współczesne wyzwania prawa prywatnego międzynarodowego*. Prof. Martinek wystąpił na niej z przeznaczonym do publikacji referatem na temat *Universal Conflict Rules for Mandatory Intervention Norms? – Reflections on Art. 9 Rome I Regulation*. Podjęcie się tego jednego z najbardziej dyskusyjnych tematów rozporządzenia Rzym I, dotyczącego sposobu, w jaki zmodyfikowało ono sposób podejścia w Konwencji Rzymskiej do tzw. norm bezpośredniego zastosowania, a więc stosowanych niezależnie od prawa właściwego, świadczy nie tylko o umiejętności wyboru szczególnie aktualnego tematu na konferencję o współczesnych wyzwaniach prawa prywatnego międzynarodowego, ale również o głębokiej wiedzy i naukowych kwalifikacjach w dziedzinie prawa kolizyjnego.

Można byłoby wiele powiedzieć o znaczeniu prof. dr. hab. Michaela Martinka dla wzbogacenia badań i dydaktyki na Wydziale Prawa i Administracji UW, ale to, co już zostało przedstawione i to, co jest powszechnie znane na Wydziale, uzasadnia w pełni nadanie Mu tytułu doktora *honoris causa* UW. Dlatego też już tylko dla porządku zamykam prezentowany fragment recenzji nawiązaniem do wspomnianych wspólnych publikacji z prof. Poczobutem w *Kwartalniku Prawa Prywatnego*. Cykl biograficznych artykułów: *Friedrich Karl von Savigny (1779-1861). Życie*

i Dzieło; Rudolf von Ihering (1818-1892). Życie i Dzieło; Otto von Gierke (1841-1921). Życie i Dzieło; Karl Larenz (1903-1993). Życie i Dzieło, jak też według tej samej konwencji *Życie i Dzieło* E. Rabla, stanowi trudny do przecenienia wkład prof. Martinka do twórczego zainteresowania polskiej kadry naukowej, zwłaszcza z ostatnich dziesięcioleci, niemiecką myślą prawniczą o światowym znaczeniu, w tym również dla kształtowania się polskiego systemu prawa prywatnego.

DOROBK I POZYCJA
PROF. MARTINKA JAKO
PRZEDSTAWICIELA
NIEMIECKIEJ
JURYSPRUDENCJI

Prof. dr hab. Michael Martinek nie od razu zdecydował się w całości poświęcić studiom i karierze prawniczej. Na Jego osobowość, jako przyszłego przedstawiciela niemieckiej jurysprudencji, ważny wpływ miały takie okoliczności, jak: odebranie klasycznego średniego wykształcenia oraz dwuletnia praktyka w przedsiębiorstwie spedycyjnym swego ojca, połączona z pobytami w Anglii, Francji i we Włoszech, która zakorzeniła w Jego psychice porównawcze patrzenie na otaczające Go zjawiska gospodarcze. Takie początki wejścia w dojrzałe życie sprawiły, że z jednej strony podjął jednocześnie studia w dziedzinie prawa i filozofii, a z drugiej trudno Mu było funkcjonować w charakterze prawnika zgodnie z tradycyjnymi wzorcami niemieckiego profesora uniwersyteckiego, podporządkowującego swoje życie osobiste i karierę naukową kolejnym powołaniom na

kierownicze stanowiska w katedrach z dyscyplin prawnych prestiżowych niemieckich uniwersytetów.

Śledząc przebieg działalności prof. Martinka jako przedstawiciela dyscyplin prawnych nie można oprzeć się wrażeniu, że nie zadowalała Go perspektywa tradycyjnej akademickiej kariery, że starał się czynić wszystko, co mogłoby ją koncepcyjnie uatrakcyjnić. Już w przedśionku do niej, gdy zdecydował się nie tylko na studia prawnicze, ale również filozoficzne, podjął naukę na kilku uniwersytetach – w Berlinie Zachodnim, Londynie i Hamburgu. Następnie, po przerwaniu studiów filozoficznych i poświęceniu się wyłącznie prawu, zdał nie tylko w krótkich okresach dwa kolejne państwowe egzaminy prawnicze, ale także w 1978 r. obronił rozprawę doktorską pod kierunkiem prof. dra hab. Dietera Reutera na Freie Universität Berlin. Przygotowanie doktoratu w „szkole” tego wybitnego niemieckiego prawnika, jak też fakt, że wspólnie z nim prowadził badania nad instytucją bezpodstawnego wzbogacenia, miało szczególnie ważne znaczenie dla ugruntowania liczącej się pozycji prof. Martinka jako przedstawiciela niemieckiej nauki prawa prywatnego.

Temat rozprawy doktorskiej *Odpowiedzialność zastępcy. Odpowiedzialność organu według art. 31 niem. k.c. jako ogólna zasada odpowiedzialności stowarzyszeń za ich reprezentantów* wpisywał się w sferę zainteresowań prof. Reutera publicznym prawem gospodarczym i przesądził o tym liczącym się dorobku naukowym prof. Martinka, który skoncentrował się wokół zagadnień prawnych powiązanych przedsiębiorstw. Aby w pełni rozeznać się w Jego pozycji w niemieckiej nauce prawa, należy ponadto pamiętać o Jego kolejnym doktoracie, obronionym w 1982 r. w Wyższej Szkole Administracji w Speyer, którego promotorem był prof. dr hab. Klaus König, a który dotyczył przedsiębiorstw państwowych. „Gorset” tradycyjnego

pracownika akademickiego był dla prof. Martinka zdecydowanie za ciasny, stąd studia zakończone dyplomem LLM na Uniwersytecie Nowego Jorku z dziedziny prawnoustawstwa porównawczego, jak też udział w projekcie ONZ, dotyczącym specjalnych funduszy tej organizacji na pomoc państwom słabo rozwiniętym gospodarczo.

Pozycja naukowa i związany z osobą prof. Martinka dorobek naukowy dzieli się na dwa, znacznie różniące się między sobą etapy. Pierwszy przypada na lata 1981-1986, gdy był asystentem prof. Reutera, drugi, trwający do dzisiaj, jest w dużej mierze konsekwencją podjęcia z początkiem roku akademickiego 1986/1987 pracy na Uniwersytecie Kraju Saary.

Pierwszy etap ugruntował Jego pozycję jako znawcy zagadnień prawnych nowych typów umów obrotu gospodarczego, takich jak zwłaszcza leasing, franchising, factoring, umowy komputerowe oraz pozwolił zaistnieć wspólnie ze swym „mistrzem” prof. Reuterem w charakterze specjalisty z dziedziny ogólnych instytucji prawa zobowiązań na podstawie pozycji *Ungerechtfertigte Bereicherung. Handbuch des Schuldrechts in Einzeldarstellungen* Bd.4, Tübingen 1963.

Dorobek w dziedzinie nowych typów transakcji i umów handlowych (gospodarczych) jest imponujący. Można się z nim zapoznać na podstawie obszernych załączników do wniosku Katedry Prawa Międzynarodowego o przyznanie prof. drowi hab. Michaelowi Martinkowi tytułu doktora *honoris causa*. Na potrzeby niniejszej recenzji wystarczyłoby przypomnieć, że z Jego racji zaistniał On za pośrednictwem prof. K. Kurczalaka w polskim środowisku prawniczym, jak też wykazać, iż właśnie w dziedzinie tego typu transakcji i umów jest On szczególnie często powoływany w przypisach znanych podręczników prawa handlowego. Dobrym przy-

kładem jest *Handelsrecht* Clausa-Wilhelma Canarisa, wyd. 23, Monachium 2003, a zwłaszcza 5., na nowo opracowane, wydanie *Handelsrecht* Karstena Schmidta, Kolonia-Berlin-Bonn-Monachium, który w §35 *Wichtigste Handelsgeschäfte außerhalb des HGB* wielokrotnie, przy poszczególnych nowych typach umów, powołuje się na Jego opracowania. Natomiast za dowód na zaistnienie prof. Martinka w teorii prawa zobowiązań można zasadnie uznać sposób, w jaki np. Dieter Medicus nawiązał do Jego wspólnej z Prof. Reuterem monografii o „bezpodstawnym wzbogaceniu” w podręczniku *Schuldrecht II Besonderer Teil*, wyd. 12. Auflage, Monachium 2004, rozpoczynając na s. 306 zestawienie literatury od stwierdzenia: „Am ausführlichsten Reuter/Martinek, Ungerechtfertigte Bereicherung”.

Kształtująca się pozycja prof. Martinka w niemieckiej nauce prawa cywilnego sprawiła, że powierzono Mu funkcję redaktora w zbiorowym dziele wywodzącym się od komentarza BGB Staudingera, *Fikary prawa cywilnego* (*Eckpfeiler des Zivilrechts*). Wśród zespołu autorów tego dzieła zaistniał On również sam w eseju pt. *Prawo bezpodstawnego wzbogacenia i prowadzenie spraw bez zlecenia* (*Das Recht der ungerechtfertigten Bereicherung und der Geschäftsführung ohne Auftrag*). Prof. dr S. Leible, jeden z renomowanych niemieckich cywilistów, uznał w recenzji do czasopisma JURA (z. 9 s. 638) tę próbę skoncentrowanego przedstawienia podstaw niemieckiego prawa cywilnego za udaną („Der Versuch einer konzentrierten Darstellung der Grundlagen des deutschen Zivilrechts ist, (...) gelungen”). Są podstawy do twierdzenia, że przyczyniła się do tego fachowość prof. Martinka jako redaktora, tym bardziej, że powierzono mu redakcję drugiego, rozszerzonego wydania tego zbiorowego dzieła *Staudinger BGB, Eckpfeiler des Zivilrechts*, Monachium 2011. W tym kolejnym, wznawianym wydaniu zaistniał On już nie tylko jako autor *Ungerechtigter Bereicherung*

und Geschäftsführung ohne Auftrag, ale również jako wnikliwy komentator aktualnego stanu legislacyjnego niemieckiego prawa cywilnego (*BGB aktuell 2012/2013*). Zawarta w tym komentarzu prezentacja pozwala na ocenę Jego stanowiska w wielu kluczowych współczesnych problemach prawa cywilnego.

Samo wykazanie, że pozycje prof. Martinka są powoływane w podręcznikach prawa handlowego, nie tylko w Niemczech, ale również w Polsce, nie wydaje się jednak wystarczające; wskazane jest jeszcze nawiązanie do licznych recenzji, jakie pojawiły się po ich wydaniu w niemieckich czasopismach prawnych. Chodzi zwłaszcza o trzytomowy cykl *Nowoczesne typy umów* (*Moderne Vertragstypen*). Jego tom I *Leasing und Factoring*, ukazał się w Monachium w 1991 r., natomiast dwa kolejne, również w Monachium – tom II *Franchising, Know-how-Verträge, Management-Consultingsverträge* w 1992 r., a tom III *Computerverträge, Kreditkartenverträge sowie sonstige moderne Vertragstypen*, w 1993 r. Z recenzji tych wynika, że cykl ten stanowi liczący się wkład zarówno do nauki, jak i praktyki.

Prof. Martinek bada szczegółowo pozycję stron w tych wykształconych przez potrzeby nowoczesnej gospodarki sposobach dystrybucji towarów i usług, starając się zlokalizować ich specyfikę w tradycyjnych typach umów i wprowadzając w ramach każdego z tych nowych typów, odpowiednio do tej lokalizacji, podziały na ich rodzaje. Na szczególną uwagę zasługuje z jednej strony sposób wyodrębnienia przez Niego w tomie II specjalnych rodzajów franchisingu, jak też dążenie do prawnego zidentyfikowania możliwie jak najpełniejszego katalogu umów o znaczeniu dystrybucyjnym. Jedną z recenzji tego tomu kończy się uwagą, że z napięciem należy oczekiwać, jakimi nowymi typami umów wypełni prof. Martinek swój III tom, ponieważ uznał On, że

pierwotna koncepcja ogólnej prezentacji tych nowych typów doświadczyła w międzyczasie ważnych zmian, a przede wszystkim uległa rozszerzeniu.

Z licznych walorów dorobku prof. Martinka w dziedzinie nowych typów umów, na które zwraca się uwagę w recenzjach, na podkreślenie zasługują zwłaszcza takie dwie cechy Jego twórczości. Po pierwsze tę jej właściwość, ważną dla Jego kwalifikacji jako wysokiej rangi cywilisty, wyrażającą się w tym, że chodzi Mu zawsze o odpowiedź na pytanie, w jaki sposób dany nowy typ umowy, przy szczególnym uwzględnieniu jego ogólnego ukierunkowania na cele gospodarcze, może zostać wkomponowany w konstrukcję systemową BGB. Po drugie, niezwykle ważną dla praktyki i dydaktyki cechą, za jaką uważa się umiejętność jasnej prezentacji z reguły skomplikowanych, praktycznych problemów prawnych, jakie wiążą się z zawieraniem, wykonywaniem i odpowiedzialnością w ramach nowych typów umów.

Drugi z wyodrębnionych już etapów dorobku prof. Martinka, wyznaczony przez Jego wieloletni, trwający do dnia dzisiejszego związek z Uniwersytetem Kraju Saary, poza kontynuacją zainteresowań konstrukcjami prawnymi nowych typów umów, zawiera m.in. twórcze wykorzystanie osiągnięć etapu pierwszego, a za jego zapowiedź można uważać rozprawę habilitacyjną (Kolonia 1986 r.) pt. *Franchising – Grundlagen der zivil- und -wettbewerbsrechtlichen Behandlung der Vertikalen Gruppenkooperation beim Absatz von Waren und Dienstleistungen*, Heidelberg 1987. Stanowi ona, jak wynika z tematu rozprawy, połączenie znajomości nowych typów transakcji gospodarczych z prawem konkurencji UE.

Dorobek prof. dra hab. Michaela Martinka z pierwszego okresu został, jak wspomniano, doceniony przez

polską naukę prawa handlowego już w pierwszej połowie lat 90. Stąd, niezależnie od Jego zasług dla UW, zasługuje On na tytuł doktora *honoris causa* z dziedziny prawa handlowego (gospodarczego), już ze względu na samą nowatorską wartość Jego osiągnięć w rozwoju prawa gospodarczego, ocenianą według wzorca, jakim mierzy się karierę naukową profesora akademickiego w niemieckim środowisku uniwersyteckim.

DOROBEK I POZYCJA
 PROF. MARTINKA
 Z ETAPU DZIAŁALNOŚCI
 NA UNIWERSYTECIE
 KRAJU SAARY JAKO
 DYREKTORA INSTYTUTU
 PRAWA EUROPEJSKIEGO
 I KIEROWNIKA KATEDRY
 PRAWA CYWILNEGO,
 HANDLOWEGO
 I GOSPODARCZEGO, PPM
 I PRAWA PORÓWNAWCZEGO

Rozprawa habilitacyjna *Franchising. Podstawy unormowania w prawie cywilnym i prawie ochrony konkurencji wertykalnej współpracy grupowej w zbycie towarów i usług* stworzyła podstawy do podjęcia zajęć na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kraju Saary w Saarbrücken. Jak napisano we wniosku Instytutu Prawa Międzynarodowego WPiA UW, od roku akademickiego 1986/1987 prof. M. Martinek działa nieprzerwanie w tym Uniwer-

sytecie na stanowisku profesora, a więc podjął w nim pracę w zasadzie bezpośrednio po uzyskaniu uprawnień do prowadzenia wykładów uniwersyteckich.

Uniwersytet Kraju Saary, jeden z młodszych niemieckich ośrodków akademickich, został założony jeszcze zanim Kraj Saary znalazł się w granicach celnych Republiki Federalnej Niemiec. Środowisko francuskie, jak również niemieckie szczególnie dbały o jego rozwój, a założenie, że ma on przyczyniać się do integracji Niemiec z powojenną Europą sprawiły, iż doszło do powstania w jego ramach takich placówek badawczych i dydaktycznych, jak w roku 1951 Europa-Institut, a w 1955 Institut für Vergleichung und Annäherung des Europäischen Rechts, który z czasem przekształcił się w Institut für Europäisches Recht. Europa-Institut był drugim po Europa-Kolleg w Brugii instytutem, których utworzenie przypadło na powstanie pierwszej wspólnoty europejskiej, Wspólnoty Węgla i Stali. Miał on nie tylko proklamować idee integrującej się gospodarczo Europy, ale przede wszystkim stanowić ośrodek międzynarodowych studiów europejskich, zharmonizowany z kolejnymi etapami integracji europejskiej. Natomiast Instytut Prawa Europejskiego został pomyślany i rozwijał się jako placówka badawczo-dydaktyczna, zorganizowana wokół tworzonej biblioteki, ukierunkowanej w pierwszej kolejności na systemy prawne państw zachodnio-europejskich. Powierzenie prof. Martinkowi, najpierw wspólnego w 1995 r., a w latach 1999-2008, obok Katedry, samodzielnego kierownictwa Instytutu Prawa Europejskiego, oznaczało uznanie Jego kwalifikacji jako specjalisty z dziedziny prawa porównawczego i prawa prywatnego międzynarodowego.

Związek prof. Martinka z Instytutem Prawa Europejskiego, wsparty zainteresowaniem współpracą z innymi zagranicznymi jednostkami badawczo-dydaktycznymi,

w tym z Instytutem Prawa Międzynarodowego WPiA UW, wzmocnił Jego zaangażowanie w badania i dydaktykę w dziedzinie prawa wspólnotowego. Znając dobrze z własnych doświadczeń tradycję Europa-Institut Uniwersytetu Kraju Saary, mogę z przekonaniem stwierdzić, że gdyby nawet prof. Martinek nie przywykł z racji rodzinnych tradycji zawodowych do podchodzenia do spraw gospodarczych z perspektywy międzynarodowego spedytora i nie przyswoił sobie zainteresowań prawem porównawczym oraz filozofią prawa, to już sam fakt związania się z europejską tradycją Uniwersytetu w Saarbrücken musiałby spowodować Jego aktywność badawczą i dydaktyczną w takich dziedzinach prawa, jak prawo prywatne międzynarodowe, prawo porównawcze oraz prawo Wspólnot Europejskich.

Za znamienne należy uznać, że wraz z powierzeniem prof. Martinkowi współkierownictwa Instytutu Prawa Europejskiego doszło do znacznego uaktywnienia Jego współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi, a tym samym do wzbogacania tego Jego dorobku, który przejawiał się z czasem w nadawaniu Mu tytułu doktora *honoris causa* zagranicznych ośrodków naukowo-badawczych. Wprawdzie wśród placówek zagranicznych są również takie ośrodki jak Warwick University School of Law w Anglii czy Université de Lille, to jednak większość międzynarodowych kontaktów prof. Martinka jest zlokalizowana w krajach pozaeuropejskich, zwłaszcza takich jak Republika Południowej Afryki i Chińska Republika Ludowa, co świadczy o Jego wejściu w krąg pozaeuropejskich systemów prawnych. Zasługuje na podkreślenie, że prof. Martinek wykorzystuje znajomość obcego prawa zdobytą w ramach tych kontaktów również we współpracy z UW. Na jednym z tradycyjnych już spotkań zorganizowanych przez Instytut Prawa Międzynarodowego zaprezentował np. wybrane problemy chińskiego prawa prywatnego.

PROF. DR HAB. ANDRZEJ CAŁUS

Dorobek Prof. Martinka z okresu działalności zapoczątkowanej związkiem z Uniwersytetem Kraju Saary składa się z dwóch filarów. Jeden stanowi twórczą kontynuację osiągnięć, które uzasadniły Jego powołanie na kierownika Katedry Prawa Cywilnego, Handlowego i Gospodarczego, Prawa Porównawczego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego Wydziału Prawa i Ekonomii tego Uniwersytetu, drugi, jest wprawdzie również tematycznie z nimi związany, ale w praktyce sprowadza

Jako profesor Uniwersytetu Kraju Saary pozostaje wierny jego Wydziałowi Prawno-Ekonomicznemu od 25 lat

się do aktywności wywołanej powierzeniem funkcji kierowniczej w Instytucie Prawa Europejskiego. O znaczeniu i wielokierunkowości efektów tej aktywności świadczy fakt, że ten Instytut kultywuje jednocześnie tradycje Europa-Institut oraz Instytutu w sprawie Porównywania i Zbliżania Prawa Europejskiego.

Dla pełnej oceny dorobku z omawianego okresu działalności mają oczywiście znaczenie osiągnięcia prof. Martinka w ramach obu rozróżnionych filarów, tym bardziej, iż z punktu widzenia Jego pozycji jako profesora uniwersyteckiego, jak wynika z Jego publikacji z tego okresu, zazębiają się one ze sobą, uzupełniają i wzajemnie na siebie oddziałują. Nie należy jednak zapominać, że główną przyczyną, dla której UW zamierza przyznać prof. dr. Michaelowi Martinkowi doktorat *honoris causa* są Jego zasługi związane ze współpracą z Instytutem Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Admini-

stracji UW, a więc z dorobkiem w dziedzinach prawa prywatnego międzynarodowego, prawa porównawczego oraz prawa wspólnotowego, w tym zharmonizowanego prawa gospodarczego państw członkowskich UE.

Prof. Martinek, jak już wspomniałem, związał się z Uniwersytetem Kraju Saary od semestru zimowego 1986/1987. Oznacza to, że jako profesor uniwersytecki pozostaje wierny jego Wydziałowi Prawno-Ekonomicznemu od 25 lat. W międzyczasie miał kilka powołań na kierownicze stanowiska profesorskie w renomowanych uniwersytetach niemieckich, których nie przyjął. Jest to dla mnie zrozumiałe, a przyczynę widzę zarówno w osobowości prof. Martinka, jak i w możliwościach, jakie na wszystkich płaszczyznach życia uniwersyteckiego: naukowej, dydaktycznej oraz współpracy międzynarodowej, a w związku z nią również w zakresie kształcenia młodej kadry w dziedzinie prawa porównawczego i europejskiego, dawały i dają sprawowane, połączone funkcje kierownika wielokierunkowej Katedry oraz dyrektora Instytutu Prawa Europejskiego. Obie te jednostki, jak świadczy działalność prof. Martinka, zajmują się nauką i badaniami we wszystkich dziedzinach niemieckiego i międzynarodowego prawa prywatnego, prawa gospodarczego, szczególnie prawa umów i prawa majątkowego, prawa handlowego i prawa spółek, prawa konkurencji i prawa kartelowego, prawa bankowego i prawa dystrybucji, jak również prawa ochrony konsumenta. Dla spełnienia się Jego osobowości jako profesora i utrwalenia związków z Uniwersytetem Kraju Saary ważne znaczenie miało powierzenie Mu od 1993 r. funkcji pełnomocnika ds. rocznych studiów L.L.M w Instytucie Prawa Europejskiego.

Prof. Martinek odpowiada w ramach Katedry i Instytutu za cztery projekty badawcze, imponujące zakresem treści i różnorodnością współautorów, jak też wielością

autorów kierowanych przez Niego dysertacji czy habilitacji. Już sam fakt podjęcia się tych projektów wskazuje na szerokie merytoryczne przygotowanie, zdobyte na pierwszym etapie kariery uniwersyteckiej oraz świadczy o wysokich umiejętnościach organizacyjnych i promotorских. Każdy z nich, zgodnie z europejskim i porównawczym ukierunkowaniem zainteresowań prof. Martinka, jak też jednostek, za prowadzenie których odpowiada, zawiera odniesienie do Europy. Wśród nich na pierwsze miejsce wysuwa się projekt „nowoczesne typy umów w niemieckim i europejskim prawie handlowym i gospodarczym”. Kolejny projekt dotyczy tematu, którego zgodnie z tradycjami Europa-Institut nie mogło zabraknąć w badaniach Instytutu Prawa Europejskiego, a mianowicie „europejskie prawo handlowe – harmonizacja”. Dwa pozostałe, stanowiące rozszerzoną o ujęcie porównawcze i kolizyjne kontynuację dotychczasowej działalności, dotyczą „prawa prowadzenia cudzych spraw w Europie” oraz „prawa dystrybucji w Europie”.

W każdym ze wspomnianych projektów, w których biorą udział obok pracowników Katedry i Instytutu również uczestnicy kolejnych rocznych studiów europejskich, organizowanych zgodnie z wieloletnią tradycją w ramach Instytutu, znajdują się osiągnięcia naukowe oraz koncepcyjne spojrzenie na ich strukturę i treść prof. Martinka. Te własne Jego osiągnięcia wyraźnie zdominowały pierwszy projekt badawczy, w którym według stanu na styczeń 2012 r. w zasadzie wszystkie pozycje są wprost lub częściowo Jego autorstwa, z tym że niektóre z nich wychodzą swą treścią poza ogólny tytuł. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku szczególnie interesującego i wartościowego opracowania *Zasada samoodpowiedzialności w prawie umów i prawie konsumenckim (Das Prinzip der Selbstverantwortung im Vertrags- und Verbraucherrecht)*. Bogactwo pozycji przypisanych do każdego z projektów badawczych, w przypadku których autorem

jest sam prof. Martinek, jak również tych, które powstały przy Jego współudziale, czy w ramach kierowanych przez Niego jednostek w strukturze Uniwersytetu Kraju Saary, jest tak duże i tak wielokierunkowe, że nie jest możliwe, mimo zamieszczenia w nich ogólnej charakterystyki, merytoryczne powiązanie w recenzji z każdym z nich pozycji, uznanych dla nich za istotne w przedłożonym zestawieniu *Forschungsprojekte des Lehrstuhls und des Instituts*.

Dorobek prof. M. Martinka z okresu prowadzenia i ponoszenia odpowiedzialności za wielokierunkową Katedrę Prawa i Instytut Prawa Europejskiego Wydziału Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kraju Saary stanowi od strony merytorycznej konfrontację i poszukiwanie wspólnego mianownika dla Jego pozycji w nauce i praktyce prawa nowych transakcji gospodarczych oraz podejścia do nich we wspólnotowym prawie konkurencji z racji tych ich konstrukcji, które stanowią ograniczenie swobody umów. Prof. Martinek stał się tym samym specjalistą wspólnotowego prawa konkurencji w dziedzinie szczególnie ważnej dla praktyki gospodarczej, jakim była i jest sprawa wyłączenia spod wynikającego z art. 85 traktatu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (następnie z art. 81 traktatu Wspólnoty Europejskiej) zakazu porozumień i decyzji ograniczających swobodę konkurencji. Artykuł ten przewidywał możliwość wyłączania tego zakazu dla pewnych typów transakcji w ramach rynku wspólnotowego. Początkowo uruchamiano go na oznaczony czas dla wyszczególnionych typów nowych transakcji gospodarczych, a z czasem rozporządzeniem Rady WE z grudnia 1999 r. wprowadzono pewien ogólny mechanizm dla takich wyłączeń o charakterze trwałym. Jak wskazują na to niektóre z pozycji zamieszczonych w projektach badawczych, a także recenzje z prac prof. M. Martinka, ten aspekt wspólnotowego prawa konkurencji zajął, zwłaszcza od okresu związania

PROF. DR HAB. ANDRZEJ CAŁUS

się z Uniwersytetem Kraju Saary, ważne miejsce w Jego dorobku naukowym w zakresie prawa wspólnotowego (unijnego).

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO
I POGLĄDÓW PROF. DRA
HAB. MICHAELA MARTINKA
W KWESTIACH ZASŁUGUJĄCYCH,
WEDŁUG MOJEJ OCENY, NIE TYLKO
NA PODKREŚLENIE, ALE RÓWNIEŻ
UZASADNIAJĄCYCH PRZYZNANIE
MU TYTUŁU DOKTORA
HONORIS CAUSA

O wyborze za temat pracy doktorskiej art. 31 niemieckiego kodeksu cywilnego (BGB) zdecydowało związanie się przez adepta nauk prawnych M. Martinka z prof. drem hab. D. Reuterem. Profesor ten jest bowiem autorem komentarza do tego artykułu w *Münchener Kommentar zum BGB*. Artykuł 31, dotyczący „odpowiedzialności stowarzyszenia za organy” („Haftung des Vereins für Organe”) jest, zgodnie z opinią niemieckiej doktryny prawa cywilnego, niejasny zarówno co do jego zakresu podmiotowego, a więc w aspekcie samego pojęcia „stowarzyszenie”, jak i przedmiotowego, a więc w aspekcie terminu „organ”, tzn. kto czy co w przypadku stowarzyszenia kryje się pod tym terminem. Dr M. Martinek, jak wynika z tytułu rozprawy doktorskiej, ujął problem tej odpowiedzialności jako odpowiedzialności przedstawicieli („Repräsentantenhaftung”) i wykazał w oparciu o judykaturę i właściwy dla przyjętego w tej

rozprawie sposobu rozumowania, że art. 31 BGB stanowi powszechną zasadę odpowiedzialności związków osobowych („Personenverbänden”) za ich przedstawicieli. Rozprawa spotkała się z pozytywną opinią, choć nie pozbawioną uwag w kwestii wyboru jej tematu i charakteru zawartych w niej analiz merytorycznych.

Za szczególnie interesującą należy uznać obszerną recenzję prof. dra Uwe Johna, zamieszczoną w *Archiv für civilistische Praxis* nr 181 z 1981 r., s. 150-157. Recenzent wskazał m.in. na metodę analizy, która doprowadziła wówczas jeszcze dra Martinka do uznania, że art. 31 BGB stanowi powszechną zasadę w założeniu dla wszystkich związków osobowych, z wyłączeniem tych, dla których odpowiedzialność ta została odrębnie uregulowana. Ta metoda sprowadza się do odejścia od rozumowania w oparciu o analogię i posłużenia się w jej miejsce metodą określoną jako „Rechtsfortbildung”. Jak zdaje się to wynikać z recenzji prof. Johna, oznacza ona rozumowanie poprzez identyfikację tych założeń prawnych, na których opiera się dana instytucja, w omawianym przypadku odpowiedzialność organu za związek. Takie podejście, świadczące o nowatorstwie warsztatu naukowego dr. Martinka, uważam za zasługujące na uznanie, zastanawiam się tylko, czy biorąc pod uwagę mocno zarysowującą się w prawie niemieckim tendencję do uznania prawa handlowego za prawo przedsiębiorstwa powinien On tak stanowczo odmawiać statusu związku osobowego przedsiębiorstwu kupca jednoosobowego.

Równie wartościową i wskazującą na wysokie kwalifikacje naukowe prof. Martinka jest rozprawa habilitacyjna *Franchising – Grundlagen der zivil- und wettbewerbsrechtlichen Behandlungen der vertikalen Gruppenkooperation beim Absatz von Waren und Dienstleistungen*. Jak już wspomniałem, z okazji omawiania związków prof. Martinka z Uniwer-

sytetem Kraju Saary, gruntowne badania nowych typów transakcji gospodarczych, w tym zwłaszcza franchisingu, musiało doprowadzić do zajęcia się wspólnotowym prawem konkurencji. Z udostępnionych recenzji wynika, że prof. Martinek, zgodnie z wymaganiami stawianymi rozprawom habilitacyjnym, podszedł do franchisingu jako metody organizowania działalności gospodarczej, stanowiącej pakiet różnych powiązań zobowiązaniowych w zależności od danego ukierunkowania stosunków między dawcą franchisingu i jego biorcą, w większym stopniu z punktu widzenia konstrukcji i ogólnie ujętego znaczenia jej efektów dla uczestników poszczególnych przejawów powiązań franchisingowych, niż w powiązaniu z praktycznym wymiarem typologii franchisingu, skonstruowanej na potrzeby tej rozprawy. Trudno jest jednak traktować to jako zarzut, ponieważ istota habilitacji sprowadza się do jej wartości dla teorii danej dziedziny, a ta, jak wynika z recenzji, nie budziła wątpliwości.

Skonstruowana typologia franchisingu i jej rozwinięcie według rodzajów stosunków między uczestnikami danej transakcji, której główną właściwością jest podział na franchising podporządkowania i franchising partnerski („Subordinations- und Partnerschafts-Franchising”), uznana została przez recenzentów w niemieckich czasopismach prawniczych za liczący się wkład do teorii franchisingu, jako tego przejawu nowego sposobu prowadzenia działalności gospodarczej, który zaczyna dominować w dystrybucji towarów i usług. Prof. dr Carsten Thomas Ebenroth stworzył recenzję rozprawy zdaniem „Das Vertriebssystem der Zukunft soll Franchising sein” (ZHR 151(1987) s. 628). Zgodnie z tytułem rozprawy prof. Martinek przedstawił również, odpowiednio do rodzajów franchisingu, ich znaczenie dla swobody i ograniczeń konkurencji. Aspekt swobody zarysował się wyraźniej przy franchisingu krajowym, a ograniczeń – w związku ze wspólnotowym prawem konkurencji.

Prof. Martinek należy do tej grupy przedstawicieli niemieckiej jurysprudencji, którzy w sposób wskazujący na zachowanie właściwego stopnia rozsądku i krytyki podchodzą do takich wydarzeń w rozwoju prawa niemieckiego i prawa unijnego, jak z jednej strony reformy niemieckiego BGB, a z drugiej harmonizacja prawa handlowego, w tym idea europejskiego kodeksu cywilnego. W Jego poglądach na prawo prywatne dominuje troska o zachowanie tej jego istoty, która znalazła wyraz w ideach wielkich kodyfikacji wieku XIX i XX, oraz towarzyszącej im nauce tego prawa, reprezentowanej przez wybitnych cywilistów, którym prof. Martinek w swoich badaniach i dydaktyce, jak już wspomniałem, poświęca wiele uwagi. Szczególnie charakterystyczną dla Jego poglądów jest dla mnie, zarysowująca się w Jego wypowiedziach krytyka, którą w pełni podzielam, podporządkowywania konstrukcji prawa cywilnego, instytucji ze swej istoty prawa publicznego, za jaką należałoby uznać konsumenta, jako strony stosunków prywatno-prawnych. Powyższą ogólną ocenę zbudowałem głównie w oparciu o takie dwa źródła. Na napisanym wspólnie z prof. J. Poczobutem opracowaniu *Modernizacja prawa zobowiązań w niemieckim kodeksie cywilnym – przesłanki, przegląd rozwiązań, krytyka* (Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Jerzemu Rajskiemu, Warszawa 2007), oraz na pozycji *Das Prinzip der Selbstverantwortung im Vertrags- und Verbraucherrecht* (praca zbiorowa pod red. K. Riesenhubera, *Das Prinzip der Selbstverantwortung; Grundlagen und Bedeutung im heutigen Privatrecht*, 2011, s. 247-276). Pomocny był przy tym również „dorożumiany” przeze mnie podtekst komentarza prof. Martinka pt. *BGB aktuell 2012/2013* (Staudinger – Eckpfeiler des Zivilrechts, Neubearbeitung 2012, München und Berlin 2012) oraz zamieszczony przez Niego przegląd sposobu i intensywności, w jakich umowa, a tym samym umowne stosunki zobowiązaniowe, były obecne w tematyce publikacji Wydawnictwa C.H. Beck.

Przegląd ten pt. *Vertragliche Schuldverhältnisse* jest wartościowym przyczynkiem do oceny w ujęciu rozwojowym podstawowych teoretycznych i politologicznych przesłanek, które decydowały i decydują obecnie o istocie i znaczeniu umowy oraz miejsca, jakie przesłanki te zajmowały w programach wydawniczych C.H. Beck. (*Rechtswissenschaft und Rechtsliteratur im 20. Jahrhundert, mit Beiträgen zur Entwicklung des Verlages C.H. Beck herausgegeben von D. Willoweit, München 2007*, s. 141-178). Zawarty w tej pozycji przegląd prof. Martinka znalazł odzwierciedlenie w pozostałych jego publikacjach, a ponadto sam fakt powierzenia Mu przygotowania tej przekrojowej oceny losów „umowy”, jako podstawowej instytucji prawa prywatnego, jest kolejnym dowodem na uznanie Jego wysokiej pozycji jako profesora reprezentującego niemiecką cywilistykę uniwersytecką.

Uznanie prof. Michaela Martinka za reprezentanta zarysowanych wyżej wyważonych poglądów na kluczowe współczesne problemy prawa prywatnego jest w mojej opinii jednym z ważniejszych, obok zasług dla Wydziału Prawa i Administracji, uzasadnień nadania Mu tytułu doktora *honoris causa* UW. Zanim się nimi bliżej zajmę, przedstawię jeszcze skrótowo trzy krzyżujące się przyczynki zamieszczone w tej pozycji, ponieważ pozwoli to lepiej zrozumieć zawarte w nich poglądy prof. M. Martinka. Są nimi: *Merytoryczny kryzys i odprywatyzowanie prawa umowy* (*Materielle Krise und Entprivatisierung des Vertragsrechts*), *Ochrona konsumentów i prawo umowy* (*Verbraucherschutz und Vertragsrecht*) oraz *Europeizacja prawa umowy* (*Europäisierung des Vertragsrechts*).

W pierwszym temacie niepokoi słusznie prof. Martinka przekształcanie się umowy w kooperacyjny, solidarnościowy i ukierunkowany na uczciwość stosunek prawny oraz to, iż obszar prywatnego stanowienia prawa drogą umowy jest w coraz bardziej rozszerzającym się

zakresie ograniczany i przenoszony na demokratycznie legitymowaną władzę publiczną („Der Vertrag soll insgesamt zu einem auf Kooperation, Solidarität und Fairneß angelegten Rechtsverhältnis umgestaltet werden(...) Der Bereich der privaten Rechtssetzung durch Vertrag wird zunehmend eingeschränkt und der demokratisch legiti- mierten öffentlichen Gewalt übertragen” – s. 155).

Uznanie prof. Michaela Martinka
za reprezentanta wyważonych poglądów
na kluczowe współczesne problemy prawa
prywatnego jest w mojej opinii jednym
z ważniejszych, obok zasług dla WPiA,
uzasadnień nadania Mu tytułu
doktora *honoris causa* UW

Drugi temat doprowadza prof. Martinka do takich np. stwierdzeń, jak: prawo konsumenta nowego charakteru przedstawia się w rzeczywistości w mniejszym stopniu jako prawo socjalnie pokrzywdzonych, niż jako prawo konsumujących, zasobnych obywateli. „Im wyższy jest potencjał konsumpcyjny danego obywatela, o tyle większe są dla niego korzyści z ochrony konsumentów” („Im Grunde stellt sich das Verbraucherschutzrecht moderner Prägung weniger als das Recht des sozial Benachteiligten denn als das Recht des konsumierenden Wohlstandsbürgers dar. Je höher das Konsumpotential eines Bürgers ist, um größer ist für ihm der Nutzen des Verbraucherschutzes” – s. 157), czy prawo do odwołania umowy lub rozszerzenie praw gwarancyjnych stanowią dla przedsiębiorcy dodatkowe koszty, które musi on,

ponad podwyżkę ceny, przerzucić na wszystkich konsumentów. „Przez swój „wkład” do tego systemu przymusowego ubezpieczenia finansuje biedny lepszą pozycję bogatego” („Widerrufsrechte oder Ausweiterungen des Gewährleistungsrechts bedeuten für den Unternehmer zusätzliche Kosten, die er über Preissteigerungen auf alle Konsumenten umlegen muß. Durch seinen „Beitrag” zu diesem System einer Zwangsversicherung finanzierte der Arme tendenziell die rechtliche Besserstellung des Reichen” – s. 158).

W trzecim temacie pojawia się stwierdzenie, którego prof. Martinek nie rozwija, ale które od samego początku „forsowania”, zwłaszcza przez Parlament Europejski, idei Europejskiego Kodeksu Cywilnego, „niepokoï” realnie myślących zwolenników europeizacji prawa prywatnego w ramach przedsięwzięć unijnych. Polega ono na podawaniu w wątpliwość istnienia unijnych kompetencji do opracowania i uchwalenia takiego kodeksu, który miałby zająć miejsce narodowych kodyfikacji prawa cywilnego. W związku z nim, którego zapoczątkowaniem ma być „Europejskie prawo umów”, prof. Martinek dostrzega liczne, wymagające wyjaśnienia kwestie, w szczególności sprawę podstawy europejskich kompetencji dla takiego przedsięwzięcia („Freilich sind hierzu noch zahlreiche Fragen wie insbesondere die europarechtlichen Kompetenzgrundlagen klärungsbedürftig” – s. 178).

Wszystkie trzy przedstawione tematy znalazły wprost lub pośrednio odzwierciedlenie w pierwszym ze źródeł, które uznałem za zasługujące na uwagę ze względu na jego zamieszczenie w księdze pamiątkowej dedykowanej profesorowi Jerzemu Rajskiemu. Stopień ich zarysowania musiał być różny, ponieważ, jak już zaznaczyłem temat wspólnego opracowania prof. Martinka i prof. Poczobuta dotyczy „modernizacji prawa zobowiązań w niemieckim kodeksie cywilnym”. Sprawa europejskie-

go kodeksu cywilnego została odnotowana w zakończeniu tego opracowania i m.in. zaopatrzona w uwagę: „co prawda inicjatywa ta wykazuje jak dotąd sporo utopii” (s. 495). Jednocześnie przesłanki, ze względu na które ocenia się efekty modernizacji BGB, zdają się wskazywać, że negatywna ocena dotyczy sposobu, w jaki potraktowano przy niej prawo o genezie unijnej, będące w dużej mierze zapowiedzią europejskiego prawa umów, a w tym europejskiego kodeksu cywilnego.

Prof. Martinek w wyważony sposób podchodzi do reformy BGB, która znalazła wyraz w ustawie modernizacyjnej z 26 listopada 2001 r. Mimo, że jedną z cech niemieckiego rozwoju prawa prywatnego było dobrze sprawdzające się w praktyce współdziałanie judykatury i doktryny, to jednak rozwój ten nie mógł przebiegać bez interwencji ustawodawcy, m.in. z racji agresywnych właściwości regulacji unijnych oraz tempa, w jakim rozwijała się nowa typologia umów gospodarczych. Prof. Martinek był w pełni tego świadom, jak wskazuje Jego wkład do *Eckpfeiler des Zivilrechts* (2012/2013). Dlatego przedstawienie „krytyki” zawartej w omawianym opracowaniu wymaga uwzględnienia omówionego już Jego podejścia do takich spraw, jak odchodzenie od istoty umowy według pierwotnej koncepcji BGB i podporządkowywanie podmiotowej struktury tego kodeksu stosunkowi konsument – przedsiębiorca. Negatywna ocena przeprowadzonej „modernizacji prawa zobowiązań” dotyczy głównie spraw z powyższego zakresu, natomiast z wyrywkowej, ale jednocześnie bardzo dobrze skomponowanej analizy wprowadzonych zmian z uwzględnieniem ich zaplecza wynika, że podstawowe zarzuty, jakie prof. Martinek kieruje pod adresem ustawy z listopada 2011 r., sprowadzają się do tego, że w wielu kwestiach w niej uwzględnionych judykatura i doktryna dostarczała regulacji w pełni odpowiadającej potrzebom współczesnych stosunków podlegających prawu prywatnemu, oraz iż

podejście do istoty stosunku prawnego, zapoczątkowane m.in. wprowadzeniem do BGB pojęć „konsument” i „przedsiębiorca”, stało się formalnie główną przyczyną podjęcia decyzji o uchwaleniu ustawy modernizacyjnej. Oznaczało to, że są podstawy do uznania tej ustawy za zbyteczną, jak też, iż powiązanie reformy z implementacją dyrektywy 1999/44/WE w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji spowodowało – łącznie z włączeniem do BGB regulacji pozakodeksowych o genezie wspólnotowej, ukierunkowanych na ochronę konsumenta – utratę przez ten Kodeks jego pierwotnej istoty jako regulacji przeznaczonej dla równych we wzajemnych stosunkach obywateli, korzystających ze swobody umów. Niezależnie od tej krytyki prof. Martinek, przez nawiązanie do dorobku Komisji w sprawie Reformy Prawa Zobowiązań, działającej przez wiele lat przy Federalnym Ministerstwie Sprawiedliwości, wykazał, że BGB w zakresie prawa zobowiązań wymagał jednak już pewnych reform. Szkoda, że w związku z modernizacją instytucji „przedawnienie” i „umowa o dzieło” nie podkreślił wprost, że właśnie te dwie instytucje były szczególnie gruntownie uwzględnione w dorobku tej Komisji.

W świetle powyższych uwag warto odnotować, że w opracowaniu zamieszczonym w księdze dedykowanej prof. Rajskiemu negatywne elementy krytyki nie zostały ukierunkowane na zasadnicze rozwiązania objęte modernizacją, jak też to, iż w większości przypadków pewne reformy były potrzebne, ponieważ metoda załatwiania niezbędnych zmian drogą judykatury i doktryny, za którą słusznie opowiada się prof. Martinek, okazywała się, ze względu na agresywną unijną działalność regulacyjną, trudną do konsekwentnego utrzymania. Dlatego sedno krytyki zawartej w omawianym źródle sprowadza się do nawiązania na s. 491 do jednej z głównych jej tez, która brzmi: „(...) niemiecki kodeks

cywilny zmienił wskutek ustawy w sprawie modernizacji prawa zobowiązań swój charakter i leżącą u jego podstaw koncepcję – lub – jak twierdzą inni, swego „ducha” (...)” „Klasyczny niemiecki kodeks cywilny z początku XX w. ulegał (od dziesięcioleci – przyp. recenzenta) coraz bardziej przekształceniu w konsumencki kodeks państwa socjalnego”. Ta wypowiedź prof. Martinka powinna wystarczyć dla zrozumienia, w czym tkwi Jego negatywna ocena ustawy modernizacyjnej, jak też, iż jest to ocena, której geneza wynika głównie z wprowadzenia do BGB pojęcia „konsument” oraz konsumenckich regulacji w wyniku włączenia do jego struktury dyrektyw dotyczących ochrony konsumentów. W pełni popieram negatywną ocenę prof. Martinka wprowadzania do kodeksów cywilnych instytucji „konsument” oraz prawa konsumenckiego. Uważam przy tym, iż to Jego stanowisko może stanowić ważny wkład do występujących w Polsce rozważań w sprawie potrzeby i treści nowego kodeksu cywilnego.

Drugie ze źródeł, które uznałem za szczególnie ważne dla oceny poglądów prof. Martinka w sprawie stanu, w jakim znalazło się niemieckie prawo prywatne, a w ramach niego BGB, jest ukoronowaniem wszystkich trzech przedstawionych już grup problemowych oraz kolejnym uzasadnieniem dla Jego uznania za wnikliwego uczonego, reprezentującego tę część doktryny, która zaczyna dostrzegać zagrożenie dla istoty prawa cywilnego w nadmiernym podporządkowaniu tego prawa – a w tym istoty umowy – prawu ochrony konsumenta. Zbiorowe studium *Zasada odpowiedzialności za samego siebie* z podtytułem *Podstawy i znaczenie w dzisiejszym prawie prywatnym*, w którym prof. Martinek zamieścił przytytułek pt. *Das Prinzip der Selbstverantwortung im Vertrags- und Verbraucherrecht*, powinno wprost zawierać w tytule, że chodzi o kryzys tej zasady. Z przytytunku tego wynika, że jedną z przyczyn tego kryzysu jest stan prawa

umów i prawa konsumenckiego zarówno oddzielnie, jak i wspólnie, w aspekcie oddziaływania tego ostatniego na prawo umów.

Prof. Martinek wydaje się być w tym przyczynku zaniepokojony stanem europeizacji, ukierunkowanej na europejski kodeks cywilny. Jeszcze w artykule do księgi pamiątkowej prof. Rajskiego idee tego kodeksu traktował jako utopię, a w rozważaniach o Zasadzie, odnotowując wyniki prac nad Ramowym Systemem Odniesienia (CFR), jak gdyby uspakajał się stwierdzeniem, że „Eine Ausgestaltung des CFR als ein die nationalen Kodifika-

Ostatnio (...) zdaje się On być coraz bardziej pogodzony z myślą, że dojdzie z czasem do unijnego prawa cywilnego, którego stosowanie będzie wprawdzie zależec od woli stron, ale raz wybrane dla danego stosunku, zastąpi w całości przepisy prawa krajowego

tionen verdrängendes, einheitliches Europäisches Vertrags- oder gar Zivilgesetzbuch erscheint auf absehbare Zeit schon aus europarechtlichen Kompetenzgründen unwahrscheinlich”(s. 275). Jednakże ostatnio, jak zdaje się wynikać z przedstawienia w *Staudinger – Eckpfiler des Zivilrechts* sytuacji wywołanej ogłoszeniem przez Komisję w lipcu 2010 r. *Zielonej Księgi w sprawie opcji dla sposobu wprowadzenia europejskiego prawa dla konsumentów i przedsiębiorców*, zdaje się On być, mimo wcześniejszych wątpliwości, coraz bardziej pogodzony z myślą, że obok kodeksów krajowych dojdzie z czasem w ograniczonym

zakresie do unijnego prawa cywilnego, którego stosowanie będzie wprawdzie zależać od woli stron, ale raz wybrane dla danego stosunku zastąpi w całości przepisy prawa krajowego. Należy jednak pamiętać, że taka wizja jest trudna do pogodzenia z całością poglądów prof. Martinka zawartych w pozycji *Zasada samoodpowiedzialności w prawie umów i prawie konsumenckim*. Całość tych poglądów można zilustrować zestawieniem kilku Jego wypowiedzi i stwierdzeń, które znalazły się w tym drugim źródle, uznanym przeze mnie za podstawowe dla prezentacji poglądów prof. Martinka w sprawie kluczowych zagadnień współczesnego prawa umów i prawa konsumenckiego.

Na zaproszeniu na Konferencję *Das Prinzip der Selbstverantwortung*, z której materiały złożyły się na zbiorowe opracowanie poprzedzone przyczynkiem prof. K. Riesenhubera dotyczącym jej podstaw i znaczenia w dzisiejszym prawie prywatnym, zamieszczono głowy stanowiące odbicie dwóch odlewów z brązu z 1705 r. Massimiliano Soldani-Benziego, który posłużył się w tym celu pochodzącymi jeszcze z 1619 r. oryginałami dzieł Gian Lorenzo Berniniego. Odlewy te wyrażają stan dwóch dusz – duszy szczęśliwej (*anima beata*) i duszy potępionej (*anima dannata*). Już sama idea zorganizowania konferencji w sprawie zasady odpowiedzialności za samego siebie w prawie prywatnym pod szyldem tych dwóch postaci świadczy o historyczno-renesansowym wymiarze poruszanych na niej zagadnień. Szczególnie charakterystyczny okazał się natomiast sposób, w jaki do obu stanów tych „dusz” nawiązał prof. Martinek w eseju *Das Prinzip der Selbstverantwortung im Vertrags- und Verbraucherrecht*. Uznał On, że z jednej strony jawi się nam *anima beata* jako samowładny, wolnościowo swobodny podmiot prawa prywatnego, wyzwolony spod kurateli i z pełnią praw do kształtowania w sposób odpowiedzialny swego losu w świecie czynności prawnych, a z drugiej *anima dan-*

nata jako zarządzany z zewnątrz, wtłoczony w socjalną państwowość „urzędnik”, który nie może się już uwolnić z więzów zewnętrznych wymagań rozsądkowych, broniący się na próżno przed nadmierną, paternalistyczną opieką i walczący jak o powietrze o swobodę w kształtowaniu swojego losu i swych powiązań umownych. *Anima beata* symbolizuje u prof. Martinka wielkie utopie prawne wieku XIX i początków wieku XX o wolnych i odpowiedzialnych za siebie obywateli, o osobistej autonomii jednostki, natomiast *anima dannata* – „zarządzanego z zewnątrz” zniewolonego konsumenta, społeczeństwa konsumpcyjnego. Ta wnikliwa symbolika nadaje „interesujące” cechy osobowości prof. Martinka i sprawia, że poniżej dokonana prezentacja tylko częściowo oddaje to, co zamknął On we wprowadzeniu, a rozwinął według następujących tematów.

Na pierwsze miejsce wysuwa się *prawo umów jako miejsce dla odpowiedzialności za siebie wszystkich podmiotów prawnych*. Bezpośrednio po tym temacie zostaje przedstawiony proces odchodzenia od indywidualnej etyki wolności ku etyce rozsądku. Dwa kolejne tematy to samoodpowiedzialność i społeczne zadania prawa umów oraz samoodpowiedzialność i odprywatyzowanie prawa umów. Sekwencja tych tematów doprowadza prof. Martinka do sedna jego rozważań, a mianowicie do analizy tej właściwości prawa umów i prawa konsumenckiego, która prowadzi do zastępowania odpowiedzialności za siebie ochroną wynikającą z ustawy („Statusschutz statt Selbstverantwortung”). Te wartościowe analizy, przed ich zakończeniem *odchodzeniem od samoodpowiedzialności* („Die Selbstverantwortung im Hintertreffen”), zostają jeszcze przez prof. Martinka uzupełnione o jej odniesienie do społeczno-państwowych praw zasadniczych (konstytucyjnych) oraz do modnej ostatnio, wzorowanej na doktrynie amerykańskiej *ekonomicznej analizy prawa*. Nie zabrakło na koniec tej prezentacji nawiązania do skutków europeizacji prawa umów.

W ocenie prof. Martinka wśród dyskusyjnych właściwości współczesnego prawa umów i prawa konsumenckiego znalazły się przykładowo takie cenne obserwacje, jak:

- A) normy prawa dyspozytywnego nie są już rezerwowym porządkiem dla niepełnych umów, który ukształtował się empirycznie dla typowych porozumień z danej sfery obrotu. Prawu temu ma przysługiwać, ze względu na zawarte w nim, oparte na sprawiedliwości rozstrzygnięcia ustawodawcy, funkcja porządkowa (*Ordnungsfunktion*), która sprawia, że jego normy można tylko wtedy pominąć, gdy przemawiają za tym merytoryczne uzasadnienia. Odejście od nich musi być usprawiedliwione przez *rule of reason*; musi ono być od strony treści uczciwe i uwzględniać stosownie interesy obu stron (s. 260);
- B) konsument nie może uniknąć swojej ochrony. Jest on na nią skazany („Der Verbraucher kann seinem Schutz nicht entrinnen. Er ist zum Schutz verdammt – *anima dannata*”, s. 262). Ustawa nie pozostawia miejsca dla samoodповідzialnych rozważań i decyzji konsumenta w percepcji szans i wzięcia pod rozagę ryzyk (*lässt das Gesetz kaum mehr Raum* – s. 263);
- C) krytyka dostrzega w Akademickich Ogólnych Ramach Odniesienia (DCRF) trudną do ogarnięcia („unübersehbaren”) tendencję ograniczania wolności umów (s. 274);
- D) w prawie umów i w prawie konsumenckim nie dzieje się najlepiej z samoodповідzialnością. Coraz bardziej się ona rozplęwa. Uspołecznianie prawa umowy kroczy naprzód we wszystkim na całego i w istocie w sposób niezakłócony (s. 276).

PROF. DR HAB. ANDRZEJ CAŁUS

Dorobek naukowy prof. Martinka, jak wynika z prezentacji i oceny Jego poglądów na centralne instytucje współczesnego prawa umów, w którym zadomowiła się sprzeczna z ideą wolności umów koncepcja umowy konsumenckiej, ma istotne znaczenie dla polskiej doktryny. Dzieje się tak m.in. dlatego, że w tej doktrynie zaczynają się pojawiać negatywne oceny nadmiernego preferowania konsumenta w prawie prywatnym jako podmiotu wymagającego specjalnej ochrony prawnej. Autor prezentowanej opinii podziela poglądy prof. Martinka przedstawione w recenzji i jest zdania, że ich słuszność i nowatorstwo przemawiają za nadaniem Mu stopnia doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego.

RENEZANSOWY WYMIAR
OSOBOWOŚCI
PROF. MICHAELA MARTINKA
JAKO UZUPEŁNIENIE
I ZAKOŃCZENIE PREZENTOWANEJ
OPINII

Określenie „renesans” wiąże się tradycyjnie z „odrodzeniem” określonych wartości; jest to również termin wykorzystywany dla charakterystyki jednostek o wszechstronnych zainteresowaniach i wysokich kwalifikacjach umysłowych, w których rozsądek góruje nad stereotypami, przeważającymi aktualnie w danej społeczności. Geneza tego określenia tkwi w czasach odchodzenia od mentalności epoki średniowiecza i odkrywania na potrzeby nowej epoki kultury, a więc myśli,

sztuki i postawy życiowej etosu greckiego i rzymskiego. Badając drogę życiową, zainteresowania naukowe i praktyczne oraz przebieg kariery akademickiej prof. dra hab. Michaela Martinka, już od pierwszej chwili przystąpienia do sporządzania niniejszej opinii, nie mogłem oprzeć się wrażeniu, że mam do czynienia z jednostką o wymiarze zasługującym na miano renesansowej. To wrażenie umocniło się znacznie z chwilą zapoznania się z esejem *Das Prinzip der Selbstverantwortung im Vertrags- und Verbraucherrecht*. Uznałem, że osobowość reprezentanta kadry profesorskiej, związanego z niemiecką jurysprudencją, który w tak obrazowy i bogaty w skojarzenia sposób powiązał „stany ducha” z epoki przechodzenia od średniowiecza do renesansu na potrzeby analizy zasady odpowiedzialności za swoje działania, może być zasadnie nazwana renesansową. Kompozycja, w której *anima beata* przedstawia obywatela, organizującego swoją działalność według pierwotnej koncepcji odpowiedzialności osobistej za własne działanie, opartej na zasadzie swobody umów BGB, a *anima dannata* oznacza konsumenta zniewolonego coraz bardziej rozrastającą się regulacją ochronną, stała się dla mnie szczególnie wartościową i nadającą się do wykorzystania w zwalczaniu agresywnej dominacji konsumenta w reżimie prawa prywatnego, która pod wpływem prawa unijnego zakorzeniła się również w Polsce, a która w Niemczech zdeformowała, jak przekonująco wykazał prof. Martinek, reżim odpowiedzialności za własne działanie, wywodzący się z pierwotnego ujęcia i ducha BGB.

Dorobek naukowy prof. Martinka charakteryzuje się wieloma cechami, które świadczą o jego wszechstronności. Dowodzą tego w szczególności kierunki zainteresowań występujące w tym dorobku. Na jednym ich biegu nie mamy istotne osiągnięcia, uznane przez niemiecką jurysprudencję, m.in. poprzez powierzanie Mu redakcji pozycji czy opracowania komentarzy w dziedzinie no-

wych typów transakcji gospodarczych, a na drugim studia nad działalnością i życiem wybitnych przedstawicieli doktryny głównie prawa prywatnego, których myśli ukierunkowały wielkie kodyfikacje wieku XIX i początków wieku XX. Osiągnięcia prof. Martinka w obu tych dziedzinach są imponujące. Inicjatywa Wydziału Prawa i Administracji nadania Mu stopnia doktora *honoris causa* ma właśnie w swej podstawie dorobek z obu tych dziedzin, z których każda, od strony specjalności, świadczy osobno o wysokich Jego kwalifikacjach jako teoretyka i praktyka, a wspólnie potwierdza wymiar renesansowy Jego osobowości jako przedstawiciela nowoczesnej jurysprudencji.

Prof. Martinek w swej działalności naukowej i dydaktycznej przywiązuje dużą wagę do kontaktów międzynarodowych. Między innymi ta cecha Jego kariery akademickiej doprowadziła do nawiązania współpracy z Instytutem Prawa Międzynarodowego WPiA UW. Z cechą tą pozostaje w związku Jego zainteresowanie cywilistyką porównawczą, w której to dziedzinie przekroczył On już europejskie granice badań. Współpraca z ośrodkami akademickimi Republiki Afryki Południowej, jak również Chińskiej Republiki Ludowej dowodzi, że znalazł się On w gronie przedstawicieli dyscyplin prawnych, dla których wymiar europejski badań prawno-porównawczych stał się już, ze względu na coraz dalej postępującą harmonizację prawa w ramach Unii Europejskiej, zbyt wąski i stąd preferują w nich badania pozaeuropejskich systemów prawnych. Takie podejście do badań prawno-porównawczych zdaje się również korelować z wszechstronnością Jego dorobku.

Mam pewne problemy z umiejscowieniem w wielokierunkowości dorobku naukowego prof. Martinka Jego zainteresowań prawem unijnym. Te zainteresowania koncentrują się według moich obserwacji wokół takich zwłaszcza zjawisk charakterystycznych dla prawa unijnego, jak uspo-

łecznianie prawa prywatnego i podporządkowywanie wolnościowych wartości stosunku prawnego prawu ochrony konsumenta oraz sprawa wyłączenia nowych typów umów gospodarczych spod zakazów wynikających z unijnego prawa ochrony konkurencji. W obu tych sprawach podejście prof. Martinka charakteryzuje poszanowanie wartości, które legły u podstaw społeczeństwa wyzwalającego się z mentalności dominującej w okresie średniowiecza. W reżimie prawnym drogowskazem była dla niego *anima beata*, a więc autonomia jednostki wyrażająca się w obrocie gospodarczym swobodą umów, natomiast w reżimie gospodarczym poszanowanie swobodnej konkurencji w wymiarze jednostkowym. Stąd z jednej strony unijne prawo handlowe, podporządkowane ochronie konsumenta, jawi Mu się jako odchodzenie od zasad prawa prywatnego, które legły u podstaw wielkich europejskich kodyfikacji prawa cywilnego, a w tym jako zamach na niezbywalne wartości tego prawa, jak autonomia jednostki, natomiast z drugiej, w wyniku zagłębienia się w zagadnienia prawne nowych typów umów, trafia do tej części unijnego prawa konkurencji, która w poszanowaniu wolności umów zwalniała pewne ich typy z ograniczeń wynikających z ogólnych zasad tego prawa. Jest On zatem jednocześnie krytykiem prawa unijnego w zakresie tych przedsięwzięć, które godzą w istotę umowy jako instrumentu, przy pomocy którego jednostka w sposób autonomiczny i odpowiedzialny organizuje swoje stosunki życiowe, kierując się zasadą odpowiedzialności za własne działanie i zwolnieniem prawa unijnego w odniesieniu do tych wszystkich regulacji wspólnotowego prawa konkurencji, które ze względu na walory nowych transakcji gospodarczych zwalniają je z zakazów wynikających z podstawowych, traktatowych zasad unijnego prawa konkurencji.

Wysoko oceniam samodzielność prof. Martinka w podejściu do prawa unijnego, zwłaszcza jeżeli weźmie się pod uwagę charakter i zadania jednostek pro-

unijnych, którymi kieruje i za które odpowiada. W tej cesze doszukuję się również pewnych aspektów „oświeconego” podejścia do zagadnień, tym razem prawa europejskiego, wydaje mi się bowiem, że niewielu profesorów, specjalistów od tego prawa, w tak przekonujący sposób i tak ostro występuje przeciwko pozycji konsumenta, zarówno w prawie unijnym, jak i w prywatnym prawie niemieckim. Znamienne jest dla mnie sprowadzenie na potrzeby rozważań o zasadzie odpowiedzialności za własne działanie, osobowości konsumenta do *anima dannata*.

Postać o wymiarze renesansowym jawi mi się jako jednostka, która w równej mierze poświęca się pasjom zawodowym, wyrazem których u prof. Martinka jest to wszystko, co przedstawiłem w recenzji, jak i oddaje się przyjemnościom bytowania. Wprawdzie ten profil Jego osobowości nie jest wprost tematem recenzji, wspierającej wniosek Rady WPiA UW o nadanie doktoratu *honoris causa*, niemniej uznałem, że w kontekście wymiaru renesansowego warto wspomnieć o turystycznych zainteresowaniach prof. Martinka oraz o jednej z Jego z pasji, z których jest znany w środowisku Uniwersytetu Kraju Saary. Poziom zainteresowań turystycznych, który sięga wspinaczek górskich, świadczy o energii i odwadze osobistej, natomiast wspomniana pasja, którą jest pszczelarstwo, stanowi dowód na różnorodność zajęć, w których szuka odpoczynku po wysiłku, jaki wkłada do wszystkich tych czynności, których wynikiem jest bogaty, przedstawiony dorobek naukowy oraz pozycja specjalisty jaką zdobył, zwłaszcza w sferze prawa nowych typów umów gospodarczych.

W recenzji parokrotnie podnosiłem, że z pełną odpowiedzialnością przyłączam się do wniosku Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego o nadanie prof. drowi hab. Michae-

lowi Martinkowi stopnia doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego. Jestem osobiście przekonany, że przedstawiony dorobek naukowy i pozycja, jaką zdobył w niemieckim, polskim i światowym środowisku wielu dyscyplin prawniczych w pełni uzasadnia przyznanie Mu tego stopnia. Wniosek ten i nadanie tego stopnia stają się szczególnie zasadne, jeżeli weźmie się pod uwagę jakość i trwałość współpracy prof. dra hab. Michaela Martinka z Instytutem Prawa Międzynarodowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

PROF. DR HAB.

ANDRZEJ MĄCZYŃSKI

UNIwersytet Jagielloński

Opinia dla Senatu Uniwersytetu Warszawskiego
w związku z nadaniem
tytułu doktora *honoris causa*
Profesorowi Michaelowi Martinkowi

I. WSTĘP

Prof. Dr. iur. Dr. rer. publ. Dr. h.c. mult. Michael Martinek jest jednym z najwybitniejszych przedstawicieli niemieckiej nauki prawa cywilnego, handlowego, europejskiego i międzynarodowego prawa prywatnego. Jego dokonania i osiągnięcia naukowe zyskały uznanie nie tylko w Niemczech, ale i w innych krajach.

Profesor Michael Martinek pełni funkcję Dyrektora Instytutu Prawa Europejskiego (Institut für Europäisches Recht), Kierownika Katedry Prawa Cywilnego, Handlowego i Gospodarczego, Prawa Prywatnego Międzynarodowego i Prawa Porównawczego (Lehrstuhl für Bürgerliches Recht, Handels- und Wirtschaftsrecht, Internationales Privatrecht und Rechtsvergleichung) na Wydziale Prawa i Ekonomii (Rechts- und Wirtschaftswissenschaftliche Fakultät) Uniwersytetu Kraju Saary (Universität des Saarlandes).

Celem recenzji jest ocena dorobku naukowego profesora Michaela Martinka ze szczególnym uwzględnieniem Jego zasług dla Uniwersytetu Warszawskiego.

Recenzja składa się z czterech części: krótkiego życiorysu Kandydata, przedstawienia Jego osiągnięć naukowych, współpracy międzynarodowej oraz wskazania zasług dla Uniwersytetu Warszawskiego.

II. ŻYCIORYS

Michael Martinek urodził się w 1950 r. w miejscowości Büderich niedaleko Düsseldorfu. Wychowywał się w Nadrenii, gdzie w 1969 r. ukończył gimnazjum o profilu humanistycznym. Następnie odbył dwuletni staż w międzynarodowym przedsiębiorstwie spedycyjnym swego ojca. Ten kontakt z praktyką wpłynął na Jego późniejsze zainteresowania naukowe, kierując je ku problematyce prawnej międzynarodowego obrotu gospodarczego.

W 1971 roku rozpoczął studia prawnicze na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie, które ukończył w 1976 r. Następnie pod kierunkiem profesora Dietera Reutera rozpoczął przygotowywanie rozprawy doktorskiej, którą obronił w roku 1978 pt. *Odpowiedzialność zastępcy. Odpowiedzialność organu według art. 31 niemieckiego kodeksu cywilnego jako ogólna zasada odpowiedzialności stowarzyszeń za ich reprezentantów*. Dwa lata wcześniej złożył państwowy egzamin prawniczy pierwszego stopnia, a w 1979 r. – drugiego stopnia. W 1978 r. w Wyższej Szkole Administracji w Speyer obronił pod kierunkiem prof. dr. hab. Klausa Königa drugą rozprawę doktorską, dotyczącą przedsiębiorstw państwowych.

W latach 1981-1986 był asystentem profesora Reutera na uniwersytetach w Tybindze i Kolonii. W 1986 r. przedstawił rozprawę habilitacyjną *Franchising – podstawy cywilnoprawnego i antymonopolowego podejścia do wertykalnej współpracy przy dystrybucji towarów i usług* (*Franchising – Grundlagen der zivil- und wettbewerbsrechtlichen Behandlung der vertikalen Gruppenkooperation beim Absatz von Waren und Dienstleistungen*), poświęconą problematyce jednego z wykształconych w praktyce obrotu nowych typów umów.

W 1987 r. związał się z Uniwersytetem Kraju Saary w Saarbrücken, w którym uzyskał stanowisko profesora. Z tą uczelnią jest nieprzerwanie związany do dziś.

III. OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Dorobek naukowy profesora Michaela Martinka trudno określić inaczej, niż jako imponujący. Lista Jego publikacji naukowych obejmuje ponad sześćdziesiąt stron. Liczy ona ponad trzydzieści książek i monografii, ponad dwieście artykułów oraz ponad sto opracowań, których był redaktorem naukowym. Wspomniane publikacje dotyczą rozmaitych zagadnień z zakresu prawa prywatnego, handlowego, gospodarczego i prawa Unii Europejskiej. Analizowane w nich problemy z reguły ujmowane są w kontekście komparatystycznym.

Niełatwym zadaniem byłoby wskazanie jednej, najwybitniejszej części bogatego dorobku naukowego profesora Martinka. Wydaje się, że za najważniejsze można uznać publikacje dotyczące trzech grup zagadnień.

Pierwszą z nich stanowią monografie dotyczące nowych typów umów, kształtujących się w obrocie handlowym. Z uznaniem świata nauki spotkał się trzytomowy cykl pt. *Nowoczesne typy umów (Moderne Vertragstypen)*, który ukazał się na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Tom pierwszy został poświęcony leasingowi i factoringowi (*Band I: Leasing und Factoring*), tom drugi – franchisingowi, umowom know-how, umowom o zarządzanie i umowom konsultingowym (*Band II: Franchising, Know-how-Verträge, Management- und Consultingverträge*), a tom trzeci umowom komputerowym, umowom

dotyczącym kart kredytowych i innym umowom (*Band III: Computerverträge, Kreditkartenverträge sowie sonstige moderne Vertragstypen*). Do omawianej grupy zagadnień należy również zaliczyć wspomnianą już rozprawę habilitacyjną oraz wydany w 2008 roku *Podręcznik prawa leasingu (Handbuch des Leasingrechts)*.

Drugim obszarem najwybitniejszych osiągnięć profesora Martinka jest problematyka bezpodstawnego wzbogacenia. Monografię pt. *Bezpodstawne wzbogacenie (Ungerechtfertigte Bereicherung)* wydał w 1983 r. wspólnie z profesorem Dieterem Reuterem. Problematykę tę rozwinął w dwóch wydaniach zbiorowego dzieła pt. *Filary prawa cywilnego (Eckpfeiler des Zivilrechts)*, którego był jednym z redaktorów naukowych.

Publikacje dotyczące prawa dystrybucyjnego stanowią trzeci obszar badawczy, którym zajął się profesor Martinek, osiągając i tu wybitne sukcesy. Należą do nich trzy dzieła poświęcone aktualnym problemom prawa dystrybucyjnego (*Aktuelle Fragen des Vertriebsrechts. Belieferungs-, Fachhändler-, Vertragshändler-, Agentur- und Franchise-Systeme*), wydane w latach: 1988, 1989 i 1992. W 2010 roku ukazał się ponadto *Podręcznik prawa dystrybucyjnego (Handbuch des Vertriebsrechts)*.

Jako przedmiot swoich badań naukowych profesor Martinek wybiera przede wszystkim zagadnienia związane z przemianami zachodzącymi we współczesnym świecie. Kształtowanie się nowych typów umów, harmonizacja prawa prywatnego w ramach Unii Europejskiej oraz wpływ prawa konkurencji i ochrony konsumentów na prawo zobowiązań należą do najważniejszych wyzwań, wobec których staje współczesna nauka prawa. Jednocześnie profesor Martinek przejawia głębokie zainteresowanie klasyczną nauką prawa cywilnego, w szczególności wpływem dorobku wybitnych dziewiętnastowiecznych

cywilistów na prawo współczesne. Jego prace dotyczące tej problematyki nie stanowią jedynie ciekawostki historycznej, ale mają istotne znaczenie dla zrozumienia wielu zagadnień pojawiających się współcześnie.

Publikacje profesora Michaela Martinka są powszechnie uznawane za kanon literatury przedmiotu, i to nie tylko w nauce niemieckiej, ale na całym świecie.

IV. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Zainteresowanie prawoznawstwem porównawczym skłoniło profesora Martinka do nawiązania szeroko zakrojonej międzynarodowej współpracy, wykraczającej poza obszar europejski. Istotnym etapem tej aktywności były studia na Uniwersytecie w Nowym Jorku, zakończone uzyskaniem tytułu magistra komparatystyki prawniczej (*Master of Comparative Jurisprudence*).

Profesor Martinek wielokrotnie odwiedzał zagraniczne uczelnie, zarówno prowadząc badania, jak i wygłaszając gościnnie wykłady oraz nawiązując liczne kontakty z przedstawicielami nauki prawa. Między innymi dziewięciokrotnie był profesorem wizytującym na Uniwersytecie w Johannesburgu (*Rand Afrikaans Universiteit*). W tej samej roli wystąpił także w Chinach (*Zhongnan-South Central University of Economics and Law*).

Profesor Michael Martinek trzykrotnie uzyskał tytuł doktora *honoris causa*: w 2002 r. na wspomnianym uniwersytecie chińskim, w 2007 r. na Uniwersytecie w Lille (Francja) oraz w 2009 r. na Uniwersytecie

PROF. DR HAB. ANDRZEJ MĄCZYŃSKI

w Craiova (Rumunia). Ponadto w 2006 r. otrzymał tytuł profesora honorowego Uniwersytetu w Johannesburgu.

V. WSPÓŁPRACA Z UNIwersYTETEM WARSZAWSKIM

Profesor Michael Martinek od wielu lat regularnie odwiedza Uniwersytet Warszawski. Wśród licznych obowiązków związanych z kierowaniem jednostkami Uniwersytetu Kraju Saary, wyjazdami zagranicznymi i pracą naukową znajduje czas, aby przynajmniej raz w roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego wygłosić otwarty wykład dla pracowników naukowych i studentów. Wykłady te, poświęcone doniosłym i aktualnym problemom prawnym, są już stałym elementem roku akademickiego tego Wydziału. Ponadto profesor Martinek wielokrotnie brał udział w spotkaniach i konferencjach naukowych na Uniwersytecie Warszawskim.

Najważniejszym jednak efektem współpracy profesora Martinka z Uniwersytetem Warszawskim są publikacje przygotowywane we współpracy z prof. drem hab. Jerzym Poczobutem. Wśród nich istotne miejsca zajmują opracowania poświęcone dorobkowi wybitnych przedstawicieli niemieckiej nauki prawa. W wydawanym przez Polską Akademię Umiejętności *Kwartalniku Prawa Prywatnego* ukazały się dotychczas prace dotyczące następujących uczonych: Friedrich Karl von Savigny (1779-1861), Rudolf von Ihering (1818-1892), Otto von Gierke (1841-1921), Ernst Rabel (1874-1955) i Karl Larenz

(1903-1993). Cykl tych artykułów daje przegląd osiągnięć pięciu pokoleń cywilistów niemieckich działających od początku XIX do końca XX wieku.

Istotne znaczenie mają również dwie inne publikacje, przygotowane wspólnie z profesorem Poczobutem: *Doświadczenia Niemiec i Szwajcarii w kodyfikacji prawa prywatnego międzynarodowego* (Kwartalnik Prawa Prywatnego 2003, z. 4, s. 736-767) oraz *Modernizacja prawa zobowiązań w niemieckim kodeksie cywilnym – przesłanki, przegląd rozwiązań, krytyka* (Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Jerzemu Rajskiemu, red. A. Brzozowski, W. Kocot, K. Michałowska, Warszawa 2007, s. 477-796). Obie wymienione prace mają istotne znaczenie w kontekście dokonującej się modernizacji prawa polskiego, zwłaszcza w ramach dyskusji nad potrzebą i kształtem nowego kodeksu cywilnego.

Wymienione dzieła stanowią trudny do przeceniania wkład profesora Michaela Martinka w polsko-niemiecką współpracę naukową w zakresie prawa prywatnego.

VI. PODSUMOWANIE

Oznaczeniu dorobku naukowego profesora Michaela Martinka świadczy przede wszystkim szerokość horyzontów naukowych. Przejawia się ona zarówno w różnorodności podejmowanych przez Niego zagadnień, jak i w różnaitości stosowanych metod badawczych.

Obszarem badań profesora Michaela Martinka są różnorodne zagadnienia, od klasycznych problemów

PROF. DR HAB. ANDRZEJ MĄCZYŃSKI

prawa cywilnego do współczesnych wyzwań prawa międzynarodowego obrotu handlowego w ramach integracji europejskiej. Prace te w szerokim zakresie są oparte na metodzie historycznej, a w jeszcze większym zakresie – na metodzie prawnoporównawczej. Profesor Martinek wykazuje przy tym niezwykłą erudycję, czerpiąc materiał badawczy nawet z najodleglejszych systemów prawnych, jak prawo chińskie.

Wybitne zdolności profesora Martinka przejawiają się w umiejętności połączenia szerokiego zakresu badań z niezwykłą precyzją prawniczych rozważań, co zostało zauważone i docenione już w początkach Jego naukowej kariery. Niewielu współczesnych prawników potrafi w tak jasny i precyzyjny sposób rozważać najbardziej skomplikowane problemy współczesnego prawa.

Podstawową przesłankę przyznania tytułu doktora *honoris causa* stanowi działalność profesora Michaela Martinka na rzecz Uniwersytetu Warszawskiego. W związku z tym zasługuje na przypomnienie wpływ prawa niemieckiego – ustawodawstwa, nauki i orzecznictwa – na rozwiązywanie przyjmowane w prawie polskim. Zarówno polski ustawodawca, jak polscy prawnicy w szerokim zakresie korzystają z doświadczeń niemieckich.

Działalność profesora Michaela Martinka pozwala na poznanie podstaw tego prawa oraz jego założeń historycznych i aksjologicznych, które leżą u podstaw rozwiązań wielu systemów prawnych na całym świecie.

Uwzględniając powyższe okoliczności można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że profesor Michael Martinek w pełni zasługuje na nadanie Mu tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego.

PROF. DR HAB.

MAKSYMILIAN PAZDAN

UNIwersytet Śląski w Katowicach

Opinia dla Senatu Uniwersytetu Warszawskiego
w związku z nadaniem
tytułu doktora *honoris causa*
Profesorowi Michaelowi Martinkowi

Senat Uniwersytetu Warszawskiego, na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji tegoż Uniwersytetu, uchwałą z 13 czerwca 2012 r. wszczął postępowanie o nadanie Panu Profesorowi Michaelowi Martinkowi tytułu doktora *honoris causa* oraz zwrócił się do Pana Rektora Uniwersytetu Śląskiego o powierzenie mi opracowania recenzji dorobku Kandydata.

Wypełniając ten zaszczytny dla mnie obowiązek przedstawiam następującą opinię:

Urodzony 5 października 1952 r. w Büderich (koło Düsseldorfu) Michael Martinek po maturze odbył dwuletnią praktykę w przedsiębiorstwie spedycyjnym swego ojca. Wiązało się to z pobytem w Wielkiej Brytanii (Londyn, Birmingham), Francji (Paryż) i we Włoszech (Mediolan). W latach 1971-1976 studiował prawo i filozofię na uniwersytetach w Berlinie Zachodnim, Francji i we Włoszech. Po sześciu semestrach ograniczył jednak zakres swych studiów do prawa.

Prawniczy egzamin państwowy pierwszego stopnia złożył w 1976 r., a drugiego stopnia – w 1979 r.

W styczniu 1978 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych (*summa cum laude*) na podstawie dysertacji pt. *Odpowiedzialność zastępcy. Odpowiedzialność organu według § 31 k.c. niem. jako ogólna zasada odpowiedzialności stowarzyszeń za ich reprezentantów. Przyczynek do systemu przypisania winy*, przygotowanej pod kierunkiem prof. D. Reutera (Freie Universität Berlin). Rozprawa doktorska ukazała się drukiem w roku następnym. W 1981 r.

przeprowadził drugi przewód doktorski (*magna cum laude*) w Podyplomowej Szkole Administracji w Speyer na podstawie dysertacji poświęconej problematyce przedsiębiorstw publicznych, przygotowanej pod kierunkiem prof. Klausa Königa.

I wreszcie w Uniwersytecie w Nowym Jorku (po studiach LL.M) w 1982 r. uzyskał tytuł magistra prawoznawstwa porównawczego (Master of Comparative Jurisprudence). Kolejne etapy Jego kariery akademickiej to asystentura w Uniwersytetach w Tybindze i Kolonii (1981-1986). W tym ostatnim Uniwersytecie habilitował się w 1986 r. na podstawie rozprawy pt. *Franchising. Podstawy unormowania w prawie cywilnym i prawie ochrony konkurencji wertykalnej współpracy grupowej w zbycie towarów i usług*. Uzyskał *venia legendi* w zakresie prawa cywilnego i prawa handlowego, prawa porównawczego i prawa prywatnego międzynarodowego. Wykładał początkowo – jako docent pozaetatowy – na Uniwersytecie w Münster, następnie zaś związał się (od 1987 r.) z Uniwersytetem Kraju Saary (Saarbrücken), w którym uzyskał stanowisko profesora i kierownika Katedry Prawa Cywilnego, Handlowego i Gospodarczego, Prawa Prywatnego Międzynarodowego i Prawa Porównawczego. Od 1991 r. kieruje również na tym Uniwersytecie Instytutem Prawa Europejskiego.

Profesor Michael Martinek jest jednym z najwybitniejszych przedstawicieli niemieckiej nauki prawa prywatnego. Jego bogaty dorobek naukowy oraz aktywny udział w międzynarodowym życiu naukowym zapewniły mu wysoką pozycję w nauce światowej.

Jest autorem lub współautorem ponad trzydziestu książek oraz grubo ponad stu studiów i artykułów (nie licząc recenzji i innych drobnych publikacji). Jego prace ukazały się w wielu krajach i w wielu językach.

Uznanie przyniosła Mu już wydana w 1993 r. (wspólnie z D. Reuterem) monografia o bezpodstawnym wzbogaceniu. Instytucję tę poddał ponownie pogłębionej analizie w znanym i wysoko cenionym komentarzu Staudingera (2012/2013, s. 967-1048). W komentarzu tym znalazły się również Jego rozważania o *negotiorum gestio*. Autor na wymienione instytucje spojrział nie tylko z niemieckiej, lecz również z europejskiej perspektywy, snując rozważania o ich unormowaniu zarówno na płaszczyźnie merytorycznej, jak i kolizyjnej.

W komentarzu Staudingera znajduje się nadto opracowanie umowy zlecenia autorstwa Profesora Martinka. Ostatnio ukazało się zaś omówienie niemieckiej reformy prawa zobowiązań (z 2001 r.) oraz prac europejskich poświęconych temu działowi prawa cywilnego, zarówno regulacji merytorycznej, jak i kolizyjnej (BGB aktuell 2012/2013, in: Staudinger. *BGB. Eckpfeiler des Zivilrechts* 2012/2013, s. 1-75). Zwracają uwagę krytyczne oceny niektórych rozwiązań przyjętych w Niemczech w ramach wspomnianej reformy. Do „głosów rozsądku” zaliczyć trzeba Jego sceptyczne wypowiedzi o potrzebie stworzenia europejskiego kodeksu cywilnego.

Największy rozgłos w Europie przyniosło Mu trzypięciotomowe dzieło poświęcone nowym typom umów, które w drugiej połowie XX wieku pojawiły się w krajowym i międzynarodowym obrocie pt. *Moderne Vertragstypen* – Band I: *Leasing und Factoring*, München 1991; Band II: *Franchising, Know-how-Verträge, Management- und Consultingverträge*, München 1992; Band III: *Computerverträge, Kreditkartenverträge sowie sonstige moderne*

Vertragstypen, München 1993. Podkreślić wypada jego pionierski charakter w skali europejskiej. Stanowi ono obowiązkową lekturę polskich i zagranicznych specjalistów międzynarodowego prawa handlowego.

Zainteresowanie nowymi odmianami umów Kandydat kontynuował także w następnych latach. Jego dorobek z tego zakresu jest imponujący.

Na uwagę, poza wymienionymi wyżej, zasługują publikacje dotyczące umów z zakresu prawa bankowego. Przykładowo wymienić tu można: a) *Kreditkartenverträge*, b) *Poolverträge*, in: Schimansky/Bunte/Lwowski, *Bankrechts-Handbuch*, München 2011.

Z kolei wypowiedzi doniosłe dla teorii prawa umów znalazły się w pracach: *Vertragliche Schuldverhältnisse*, in: *Rechtswissenschaft und Rechtsliteratur im 20. Jahrhundert*, München 2007, s. 141-178 oraz *Das Prinzip der Selbstverantwortung im Vertrags- und Verbraucherrecht*, in: *Das Prinzip der Selbstverantwortung*. Hrsg. Von K. Riesenhuber, Tübingen 2011, s. 247-276.

Wiele uwagi Kandydat poświęcił w swych badaniach różnym aspektom prawa handlowego, zwłaszcza prawu ochrony konkurencji, prawu kartelowemu i prawu spółek. Wymienić tu można w szczególności *Handbuch das Vertriebsrecht* (napisany wspólnie z F.J. Semlerem, S. Habermaierem i E. Flohr), München 2010, monografię *Mediaagenturen und Medienrabatte*, München 2008, ss. 99 oraz pochodzące z 1987 r. opracowanie pt. *Das internationale Kartellprivatrecht*.

Warto odnotować, iż Kandydat był inicjatorem wydawania czasopisma *Zeitschrift für Vertriebsrecht*.

Profesor Michael Martinek posługuje się w swych badaniach metodą prawnoporównawczą. Uwzględnia również perspektywę historyczną omawianych instytucji. W ostatnich latach coraz więcej uwagi poświęca europejskiemu prawu prywatnemu.

Prace Profesora Martinka stoją zawsze na wysokim poziomie oraz zawierają interpretacje i wnioski doniosłe z punktu widzenia teorii prawa prywatnego, niezwykle przydatne dla praktyki.

Profesor Michael Martinek wniósł znaczny wkład do europejskiej skarbnicy wiedzy prawniczej. Jego dorobek naukowy i niezwykła aktywność w międzynarodowym życiu naukowym sprawiły, że jest znany nie tylko w Europie, ale także na innych kontynentach.

Profesor Michael Martinek wielokrotnie gościł jako profesor wizytujący (*visiting professor*) w zagranicznych uniwersytetach: dziewięciokrotnie w Uniwersytecie w Johannesburgu (Rand Afrikaans Universiteit), jedenastokrotnie w Chinach (Zhongnan-South Central University of Economics and Law) oraz w uniwersytetach europejskich.

W uznaniu zasług kilka uniwersytetów nadało Mu godność doktora *honoris causa*. Są to i wspomniany wyżej uniwersytet chiński (2002), Université Lille 2 (Droit et Santé, Francja – 2007 r.) i Uniwersytet w Craiova (Rumunia – 2009 r.). Uniwersytet w Johannesburgu obdarzył Go tytułem profesora honorowego.

Szczególnie ścisłe związki łączą Kandydata z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Kontakt został nawiązany w 1995 r. Od tego czasu Profesor odwiedza ten Wydział co roku w listopadzie. W czasie tych wizyt wygłasza wykłady poświęcone aktualnym zagadnieniom prawa cywilnego i prawa europejskiego. Oto tematy trzech ostatnich wystąpień Profesora:

- 1) 2009: *The Rome I and Rome II Regulations on European Private International Law – A Critical Analysis*,
- 2) 2010: *The Harmonisation of Private Law in the European Union – Facts, Developments and Future Perspectives*,
- 3) 2011: *Comparative Jurisprudence – What Good Does it Do? History, Tasks, Methods, Achievements and Perspectives of an Indispensable Discipline of Legal Research and Education*.

Przewidziany jest oczywiście Jego przyjazd do Warszawy w listopadzie 2012 r.

Profesor uczestniczył w realizacji wspólnych polsko-niemieckich projektów badawczych. W 2011 r. przedstawił referat na konferencji naukowej zorganizowanej przez partnera warszawskiego, poświęconej nowym wyzwaniom prawa prywatnego międzynarodowego.

Ogłosił kilka studiów (napisanych wspólnie z prof. Jerzym Poczobutem) w języku polskim. W *Księdze pamiątkowej* dedykowanej prof. Jerzemu Rajskiemu ukazał się

artykuł pt. *Modernizacja prawa zobowiązań w niemieckim kodeksie cywilnym – przesłanki, przegląd rozwiązań, krytyka* (Warszawa 2007, s. 477-496).

Istotne wsparcie dla prowadzonych w Polsce prac nad nową ustawą o prawie prywatnym międzynarodowym stanowiło studium pt. *Doświadczenia Niemiec i Szwajcarii w kodyfikacji prawa prywatnego międzynarodowego*, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2003, z. 4, s. 736-767. W tym samym Kwartalniku ukazał się też cykl artykułów poświęconych życiu i dziełu najwybitniejszych niemieckich cywilistów i kolizjonistów XIX-XX wieku: F.K. Savigny’emu, O. von Gierke, r. von Iheringowi, E. Rablowi i K. Larenzowi. Opracowania te stanowią obowiązkową lekturę uczestników cywilistycznego seminarium doktoranckiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego i w Kolegium Prawa Akademii Leona Koźmińskiego.

W uznaniu wkładu Profesora Martinka w rozwój współpracy Uniwersytetu w Saarbrücken z Uniwersyte-tem Warszawskim ten ostatni odznaczył Go Medalem Uniwersytetu Warszawskiego (2005 r.).

Przytoczone fakty i oceny uzasadniają następującą konkluzję: Profesor Michael Martinek w pełni zasługuje na nadanie Mu najwyższej godności jaką Uniwersytet Warszawski dysponuje: tytułu Doktora *Honoris Causa*.

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora *honoris causa*
Uniwersytetu Warszawskiego Profesorowi Michaelowi Martinkowi

Tuż przed uroczystością, w gabinecie rektora UW.
Od lewej stoją: prof. Jerzy Poczubut, promotor,
prof. Krzysztof Rączka, dziekan Wydziału Prawa
i Administracji UW, prof. Michael Martinek,
prof. Marcin Pałys, rektor UW

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora *honoris causa*
Uniwersytetu Warszawskiego Profesorowi Michaelowi Martinkowi

Otwarcie uroczystości.
Od lewej: prof. Krzysztof Rączka,
prof. Michael Martinek,
prof. Marcin Pałys

Laudację wygłasza promotor
prof. Jerzy Poczobut

Przemawia dziekan Wydziału Prawa
i Administracji UW, prof. Krzysztof Rączka

Treść dyplomu nadania tytułu doktora *honoris
causa* Uniwersytetu Warszawskiego
prof. Michaelowi Martinkowi odczytuje
promotor, prof. Jerzy Poczobut

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora *honoris causa*
Uniwersytetu Warszawskiego Profesorowi Michaelowi Martinkowi

W ręczenie dyplomu doktora
honoris causa Uniwersytetu
Warszawskiego profesorowi
Michaelowi Martinkowi

Q. E. F.

F. Q. S.

Summis Auspiciis

SERENISSIMAE REI PUBLICAE POLONORUM

Nos
Martinus Pałys

*scientiarum chemicarum doctor habilitatus,
in Facultate Chimiae Professor,
h.t. Rector Magnificus,*

Christophorus Rączka

*scientiarum iuris doctor habilitatus,
in Facultate Iuris et Administrationis Professor,
h.t. Decanus Spectabilis*

Georgius Pocobut

*scientiarum iuris doctor habilitatus,
in Facultate Iuris et Administrationis Professor,
Promotor rite constitutus,*

*Senatus Universitatis Varsoviensis auctoritate
die XXII mensis Aprilis anno MCMXXII*

in Virum Clarissimum

**MICHAELEM
MARTINEK**

*scientiarum iuris doctorem habilitatum,
in Universitate Studiorum Regionis Lublinceae Professorem,
Virum doctissimum, qui de promovendo nostrorum temporum iure civili optime meruit,
qui in variis studiorum universitatibus tum in Europa tum in aliis regionibus terrae
scholas habebat, qui Varsoviam saepe visitabat et in Iuris et Administrationis Facultate
nostra acceras faciebat, qui Polonis viris doctis iuris peritis sociam operam
navabat et navat, Virum excellenti ingenio praeditum, multorum librorum
et articulorum scientificorum Auctorem locupletissimum,
Virum sagacissimum, qui etiam in historiam iuris libenter inquirebat,*

**DOCTORIS HONORIS CAUSA
SCIENTIARUM IURIS**

NOMEN ET HONORES, IURA ET PRIVILEGIA CONTULIMUS
IN EIUSQUE REI FIDEM PERPETUAMQUE MEMORIAM HOC DIPLOMA SIGILLO

**UNIVERSITATIS VARSOVIENSIS
SANCIENDUM CURAVIMUS.**

DATUM VARSOVIAE, DIE VI MENSIS NOVEMBRIS ANNO MMXIII

h.t. Decanus Spectabilis

h.t. Rector Magnificus

Promotor rite constitutus

Christophorus Rączka

Martinus Pałys

Georgius Pocobut

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora *honoris causa*
Uniwersytetu Warszawskiego Profesorowi Michaelowi Martinkowi

Profesor Michael Martinek przyjmuje gratulacje

PROF. DR HAB.

JERZY PO CZOBUT

LAUDACJA

Opinia dla Senatu Uniwersytetu Warszawskiego
w związku z nadaniem
tytułu doktora *honoris causa*
Profesorowi Michaelowi Martinkowi

1 Profesor Michael Martinek jest wybitnym przedstawicielem niemieckiej nauki prawa prywatnego, którego dokonania są znane i wysoko cenione nie tylko w Europie, w tym w Polsce, lecz również na innych kontynentach. Od kilkunastu lat współpracuje owocnie w różnych formach z Wydziałem Prawa i Administracji UW, szczególnie zaś z Instytutem Prawa Międzynarodowego oraz Instytutem Prawa Cywilnego.

2 Profesor Michael Martinek nie wyssał zainteresowania dziedziną prawa z mlekiem matki, ani nie był kontynuatorem prawniczych tradycji rodzinnych. Jego dokonania naukowe na polu prawa stanowią rezultat zarówno wytrwałej pracy, jak też rozwijanych świadomie i konsekwentnie nieprzeciętnych zdolności humanistycznych. Urodził się 5 października 1950 r. w Büberich pod Düsseldorfem jako syn spedytora Gerharda Martinka i jego żony Christel z d. Fährmann. Odebrał klasyczne średnie wykształcenie, w ramach którego nauczano języków antycznych: greckiego, łacińskiego i hebrajskiego. Następnie odbył dwuletnią praktykę w przedsiębiorstwie spedycyjnym swego ojca, przebywając rok w Anglii, Francji i we Włoszech. W latach 1971-1976 studiował prawo i filozofię na uniwersytetach w Berlinie Zachodnim, Londynie i Hamburgu. Po trzech latach przerwał studia filozoficzne, by poświęcić się całkowicie nauce prawa. W 1976 r. złożył prawniczy egzamin państwowy pierwszego, w 1979 r. zaś – po dwuletniej działalności w praktyce – drugiego stopnia, który uprawniał go do wykonywania zawodu sędziego.

3 W 1978 r. obronił na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie sporządzoną pod kierunkiem prof. Dietera Reutera rozprawę doktorską na temat odpowiedzialności stowarzyszeń za ich reprezentantów według niemieckiego kodeksu cywilnego. Trzy lata później obronił w Wyższej Szkole Administracji w Speyer napisany pod

kierunkiem prof. Klausa Königa kolejny doktorat, który był poświęcony problematyce polityczno-administracyjnego systemu niemieckiej pomocy dla państw rozwijających się. Po studiach LL.M na Uniwersytecie Nowego Jorku uzyskał w 1982 r. tytuł magistra prawoznawstwa porównawczego. W latach 1981-1985 był asystentem prof. Dietera Reutera na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Tybindze. Gdy Jego mistrz przeniósł się na Uniwersytet Kiloński, Michael Martinek podążył za nim zachowując stanowisko asystenta. Na tymże Uniwersytecie habilitował się w 1986 r. na podstawie rozprawy poświęconej systemom zbytu z perspektywy prawa umów i prawa kartelowego.

4 Młody, bo zaledwie 35-letni docent Michael Martinek mógł z satysfakcją odnotować szeroki odzew, z jakim spotkały się w niemieckiej nauce prawa Jego monograficzne publikacje. Już bowiem wydana w 1978 r. Jego rozprawa doktorska pt. *Odpowiedzialność zastępcy. Odpowiedzialność organu według § 31 niem. k.c. jako ogólna zasada odpowiedzialności stowarzyszeń za ich reprezentantów. Przyczynek do systemu przypisania winy* (Berlin 1979), wzbudziła duże zainteresowanie, którego wyrazem było nie tylko powoływanie jej w komentarzach i podręcznikach, lecz również w orzeczeniach Sądu Najwyższego, stanowiąc do dzisiaj płaszczyznę odniesienia dla niemieckiej dogmatyki w zakresie odpowiedzialności związków osób. Także Jego drugi doktorat z 1981 r. pt. *Deficyt integracji zarządzania niemiecką pomocą dla państw rozwijających się* jest często powoływany w niemieckim piśmiennictwie z zakresu polityki gospodarczej. Przede wszystkim jednak napisał Michael Martinek ze swoim mistrzem prof. Dieterem Reuterem, jeszcze w okresie działalności asystenckiej na Uniwersytecie w Tybindze, ponad 800-stronicowe dzieło pt. *Bezpodstawne wzbogacenie*, opublikowane w 1983 r. Monografia ta, którą można określić jako podstawowe dzieło okresu powojenne-

go w dziedzinie bezpodstawnego wzbogacenia, zyskała powszechne uznanie nie tylko w Niemczech, lecz również za granicą. Podobnie wydana w 1987 r. rozprawa habilitacyjna pt. *Franchising – wertykalna kooperacja grupowa w zbycie towarów i usług* szybko zaczęła cieszyć się zasłużonym rozgłosem i stanowiła dowód ponadprzeciętnych kompetencji Michaela Martinka na polu klasycznego prawa cywilnego, wzbogaconym elementami z zakresu prawa gospodarczego. Gdy Michael Martinek obejmował w letnim semestrze 1986 r. katedrę na Uniwersytecie w Münster, poprzedzała Go już opinia „wschodzącej gwiazdy” niemieckiego prawa prywatnego i gospodarczego. Do ukształtowania tej opinii przyczyniły się także Jego liczne artykuły w czasopiśmie fachowych, które wniosły znaczący wkład do niemieckiego dyskursu prawniczego.

5 Dlatego nie powinno dziwić, że Michael Martinek już w wieku 35 lat otrzymał w 1987 r. powołanie na katedrę Uniwersytetu Kraju Saary w Saarbrücken, którą kieruje do dzisiaj. Wierności Katedrze Prawa Cywilnego, Handlowego i Gospodarczego, Prawa Międzynarodowego Prywatnego i Porównawczego dochował mimo kuszących propozycji z innych uniwersytetów, m.in. objęcia katedry po prof. Fritzu Rittnerze na słynnym Uniwersytecie we Freiburgu. Katedrę w Saarbrücken doprowadził w okresie swojej ponad 25-letniej działalności do rozkwitu, zyskując renomę wybitnego znawcy prawa prywatnego, gospodarczego i porównawczego. Od 1984 r. piastuje również, jako następcą prof. Günthera Jahra, stanowisko dyrektora Instytutu Prawa Europejskiego na Uniwersytecie Kraju Saary.

6 Profesor Michael Martinek stworzył dzieło na wskroś oryginalne, które imponuje pod względem zarówno zakresu, jak i poziomu, oraz sprawia, że zajmuje On bezsprzecznie wyjątkowe miejsce nie tylko

w niemieckiej nauce prawa prywatnego. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na czterech obszarach: nowych rodzajów umów, europejskiej harmonizacji i unifikacji prawa handlowego, europejskim prawie szeroko pojmowanych usług oraz prawie dystrybucyjnym z perspektywy zarówno kontraktowej, jak też koncernowej. W ostatnim trzydziestoleciu Michael Martinek opracował jako autor, współautor i redaktor ponad 30 monografii, z których wiele zyskało status dzieł o znaczeniu podstawowym. Do takowych zaliczane są przede wszystkim wspomniana już monografia o bezpodstawnym wzbogaceniu, napisana wspólnie z prof. Dieterem Reuterem, oraz bardzo obszerne podręczniki prawa dystrybucyjnego (3 wyd. 2010) i prawa dotyczącego leasingu (2 wyd. 2008), których prof. Michael Martinek był nie tylko głównym współredaktorem, lecz również współautorem. Oprócz wspomnianych monografii lista publikacji naukowych prof. Martinka obejmuje ponad 250 artykułów i glos oraz prawie 50 recenzji w fachowych czasopismach. Artykuły dotyczą, oprócz zagadnień mieszczących się w czterech głównych obszarach Jego zainteresowań, także dydaktyki prawa oraz innych działów prawa prywatnego i gospodarczego. Wykaz Jego wszystkich publikacji liczy sobie ponad 60 stron.

7 W ostatnich dwóch dekadach prof. Michael Martinek rozszerzył znacząco swoją działalność naukową, nadając jej w większym zakresie wymiar międzynarodowy. Znalazła ona wyraz zarówno w Jego ponawianych pobytach badawczych i dydaktycznych w USA, RPA, ChRL, Wielkiej Brytanii i Francji, jak też w publikowanych tam opracowaniach. Mimo iż większość swych najważniejszych wyników badań opublikował w języku ojczystym, dziesiątki Jego artykułów ukazało się w innych językach, przede wszystkim po angielsku i francusku, a także po polsku, serbsku, chińsku i rumuńsku. W ten sposób nawiązał i utrzymuje On dialog naukowy

z przedstawicielami doktryny, dydaktyki i praktyki prawa na całym świecie. Intensyfikacja współpracy naukowej z zagranicą zaowocowała przyznaniem prof. Martinkowi tytułów doktora honorowego Uniwersytetów w Wuhan (ChRL), Craiowa (Rumunia) i Lille (Francja). Jest On również honorowym profesorem południowoafrykańskiego Uniwersytetu w Johannesburgu i profesorem wizytującym angielskiego Uniwersytetu w Warwick.

8 W działalności dydaktycznej prof. M. Martinek koncentruje się przede wszystkim na nauczaniu studentów wyższych lat studiów podstaw prawa gospodarczego. Od lat regularnie wyklada prawo handlowe, prawo spółek, prawo konkurencji i prawo kartelowe. Solidną podbudowę wykładów ze wspomnianych dziedzin prawa stanowią wykłady prof. Martinka poświęcone węzłowym działom prawa cywilnego, w szczególności części ogólnej i części szczegółowej prawa zobowiązań (ze szczególnym uwzględnieniem nowych rodzajów umów) oraz prawa rzeczowego. Wykłady przez Niego wygłaszane nie tylko na uniwersytecie macierzystym, lecz także na innych uniwersytetach niemieckich, stanowią zawsze niepowtarzalne wydarzenia oraz cieszą się dużym zainteresowaniem i uznaniem słuchaczy, skłaniając do pogłębionej refleksji. Uznanie dla prof. Martinka jako wybitnego badacza i zawołanego dydaktyka znalazło szczególnie dobitny wyraz w imponującej liczbie ponad 100 rozpraw doktorskich, które zostały przygotowane pod Jego kierunkiem. Godzi się również podkreślić, iż był On opiekunem naukowym 6 rozpraw habilitacyjnych, zaś 4 Jego uczniów kieruje katedrami prawa prywatnego na innych uniwersytetach niemieckich.

9 Nie można także pominąć faktu, że prof. Michael Martinek utworzył, jako dyrektor Instytutu Prawa Europejskiego na Uniwersytecie Kraju Saary, studia podyplomowe dla zagranicznych prawników. Gromadzą

one co roku około 20 słuchaczy z całego świata, między innymi z Chin, Japonii i Afryki. Przytoczone fakty z wielopłaszczyznowej działalności prof. Martinka świadczą wymownie o Jego niezwyklej umiejętności łączenia wielkiej pasji badawczej z nadzwyczaj bogatą działalnością publikacyjną oraz szeroko zakrojoną działalnością dydaktyczną.

10 Prof. Michael Martinek rozwinął w ostatnim piętnastoleciu ożywioną i wielowątkową współpracę z Wydziałem Prawa i Administracji UW. Z uwagi na profil Jego zainteresowań współpracował głównie z dwoma Instytutami naszego Wydziału – Prawa Międzynarodowego i Prawa Cywilnego, które wystąpiły wspólnie z wnioskiem o przyznanie prof. Martinowi doktoratu honorowego naszej Uczelni. Regularnie raz do roku, a ostatnio nawet częściej, gościł na naszym Wydziale, prowadząc w różnych formach działalność naukową i dydaktyczną. Działalność naukowa obejmowała w szczególności przygotowanie 7 wspólnych publikacji z prof. Jerzym Poczobutem w języku polskim, natomiast działalność dydaktyczna polegała głównie na udziale w seminariach i konwersatoriach. Szczególnie duży rozgłos zyskała publikowana w *Kwartalniku Prawa Prywatnego* seria wspólnych artykułów profesorów Martinka i Poczobuta o życiu i twórczości najwybitniejszych niemieckich cywilistów: F. K. Savigny’ego, O. von Gierke, R. von Jheringa, K. Larenza i E. Rabla. Kolejny artykuł z tej serii, który jest poświęcony P. Heckowi, ukazał się zupełnie niedawno w zeszycie 3. wspomnianego *Kwartalnika* z bieżącego roku. Profesor Martinek jest również jednym z niewielu zagranicznych członków rady naukowej wydawanego przez nasz Wydział w nowej formule czasopisma *Studia Iuridica*. Osobnego podkreślenia wymagają wykłady prowadzone przez prof. Martinka na naszym Wydziale w językach angielskim i niemieckim, które wzbudzały duże uznanie zarówno pracowników nauko-

wych, jak też studentów. Jego współpraca z Wydziałem Prawa i Administracji UW wyraża się również w redakcji niemieckojęzycznych dzieł zbiorowych, w których brali udział pracownicy naszego Wydziału. Nie można nie wspomnieć także o tym, iż wielu pracowników Katedry Międzynarodowego Prawa Prywatnego i Handlowego UW miało możliwość prowadzenia badań na Uniwersytecie Kraju Saary, doświadczając wyjątkowej gościnności i opieki prof. Martinka.

1 1 Gdyby pokusić się o krótką reasumpcję najważniejszych osiągnięć badawczych, które wiąże się powszechnie z osobą prof. M. Martinka w ostatnich 30 latach, należałoby wymienić następujące dokonania:

» **W** ramach problematyki bezpodstawnego wzbogacenia, której poświęcił monografie i artykuły na początku kariery naukowej, jest twórcą tzw. trychotomicznej teorii roszczeń (*trichotome Konditionentheorie*), nawiązującej do przyczyn takiego wzbogacenia. Klasyczny system rzymskich kondykcji ewoluował w państwach Europy kontynentalnej różnorako. W Niemczech M. Martinek z prof. Dieterem Reuterem rozwinęli dogmatykę bezpodstawnego wzbogacenia, stwarzając na podstawie analizy określonych zbiorów przesłanek i skutków prawnych wyrafinowaną systematykę różnych stanów faktycznych, które prowadzą do bezpodstawnego wzbogacenia. Zaproponowaną przez nich systematykę można w skrócie sprowadzić do wyróżnienia 3 głównych grup stanów faktycznych, które stanowią podstawę dla roszczeń z tego tytułu: nienależne świadczenie, ingerencja w cudzy majątek i wykorzystanie cudzego majątku w inny sposób;

» Drugi obszar wzmożonej aktywności naukowej prof. M. Martinka, na którym odnotował On wielkie osiągnięcia, stanowi prawo dystrybucyjne (*Vertriebsrecht*), rozumiane jako prawo kontraktowych systemów zbytu, w szczególności handlu umownego i dystrybucji franchisingowej. Istotny wkład Doktoranta w rozwój dogmatyki prawa dystrybucyjnego wyraża się nie tylko Jego rozprawą habilitacyjną, lecz także wieloma artykułami oraz innymi opracowaniami, które zyskały duże uznanie w niemieckim piśmiennictwie i orzecznictwie. Potwierdzeniem wyjątkowej pozycji prof. Martinka jako wybitnego znawcy tej niezmiernie ważnej dziedziny prawa gospodarczego jest wydawany od 2012 r. z Jego inicjatywy przez Beck-Verlag periodyk *Zeitschrift für Vertriebsrecht*, którego został głównym współwydawcą i naczelnym redaktorem. Jest On twórcą teorii o zleceńowej naturze wszelkich umów dystrybucyjnych, w tym także umów franchisingu, uprzednio postrzeganych w Niemczech i państwach sąsiednich jako umowy z dominującym elementem licencyjnym. Jego osiągnięcia badawcze w dziedzinie prawa dystrybucyjnego zostały docenione także poza Europą, szczególnie w ChRL i RPA;

» Trzecim polem owocnej działalności naukowej prof. M. Martinka są nowe rodzaje umów, które wykształciły się głównie w systemie *common law*, ze szczególnym uwzględnieniem umów leasingu, faktoringu, time-sharingu, zarządzania, know-how i joint venture. Wielką Jego zasługą było nie tylko pogłębione przeanalizowanie treści tych umów, lecz również zaproponowanie ich systematycznej, do dziś wiodącej kwalifikacji na gruncie prawa niemieckiego. Jego trzytomowe dzieło pt. *Nowoczesne typy umów*, które ukazało

się na początku ostatniej dekady ubiegłego wieku i było kontynuowane w wielu późniejszych publikacjach, zapewniło Mu szerokie uznanie poza granicami Niemiec, również w Polsce.

12 Profesor Michael Martinek jest zwolennikiem klasycznego prawa prywatnego o charakterze liberalnym, które znalazło swój wyraz m.in. w niemieckim kodeksie cywilnym z 1896 r. Dlatego też krytycznie oceniał m.in. przeprowadzoną w Niemczech na początku bieżącego stulecia reformę prawa zobowiązań, zarzucając jej przede wszystkim zbyt dalekie odejście od reguł opartych na zasadach autonomii woli i równości stron stosunku prywatnoprawnego oraz przejmowanie wzorców anglosaskich, nie zawsze adekwatnych w prawie kontynentalnym. Sceptycznie wypowiedział się również na temat potrzeby i możliwości stworzenia oraz założeń europejskiego kodeksu cywilnego.

13 Profesora Michaela Martinka można bez przesady określić jako człowieka renesansu, którego cechują niezwykle szerokie horyzonty i możliwości intelektualne. Wszechstronnie utalentowany, interesuje się zarówno przeróżnymi wytworami naszej cywilizacji, jak też szeroko pojmowaną ożywioną i nieożywioną naturą. Fascynuje Go z jednej strony nauka, szczególnie nauka prawa, ekonomia, historia, filozofia i lingwistyka, z drugiej zaś strony jest znawcą sztuki i literatury oraz koneserem wina. Wiecznie zapracowany, a jednak znajdujący czas na realizację przeróżnych pasji. Gra na fortepianie i akordeonie, wędruje po górach, jest miłośnikiem starych samochodów sportowych, uprawia jogging, pływanie i pszczelarstwo. Z tej ostatniej pasji profituje jego otoczenie, przede wszystkim zaś studenci, którym sprzedaje miód najwyższej jakości, potwierdzonej stosownymi certyfikatami, po symbolicznej cenie. Jest również człowiekiem niezwykle spokojnym i wyrozumiałym

dla innych, a jednocześnie bardzo wymagającym wobec siebie. Poświęca się pracy, bez względu na stan zdrowia i inne przeciwności losu. Ostatni prawdziwy, wolny od pracy urlop miał w połowie lat 80. Żartobliwie twierdzi nawet, że Jego głównym hobby jest właśnie praca.

14 W osobie prof. Michaela Martinka Uniwersytet Warszawski honoruje, w wymiarze zawodowym, wyśmienitego przedstawiciela niemieckiej cywilistyki, który położył szczególne zasługi dla rozwoju europejskiej, w tym także polskiej kultury prawnej w zakresie badań i dydaktyki. W wymiarze zaś ludzkim – nadzwyczajnego Człowieka, którego fascynacja naszym krajem, jego historią i kulturą, przerodziła się w przyjaźń do Polski i Polaków.

PRZEMÓWIENIE
DZIEKANA WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersytetu Warszawskiego

PROF. DR. HAB.
KRZYSZTOFA RĄCZKI

*Wielce Szanowny Panie Doktorze Honoris Causa,
Magnificencjo, Pani Rektor, Panowie Rektorzy,
Panowie Prorektorzy, Panie Ambasadorze,
Szanowni Państwo,*

O wartości i znaczeniu Uniwersytetu stanowią nie tylko wskaźniki i rankingi, ale także ludzie, którzy przyjmują godność doktora honorowego uczelni. I tak dzisiaj spotykamy się na uroczystości nadania tytułu doktora *honoris causa* Profesorowi Michaelowi Martinowi. To wielkie święto nie tylko dla Pana Profesora, ale także i dla Uniwersytetu Warszawskiego i dla Wydziału Prawa i Administracji. Od dziś możemy zaliczyć w poczet swoich doktorów Człowieka, którego osiągnięcia stawiają Go w szeregu najwybitniejszych prawników europejskich. Nie będę w tym miejscu mówił szczegółowo o dorobku Pana Profesora, ponieważ uczynił to prof. Poczobut, jednakże chciałbym podkreślić obok osiągnięć naukowych taką renesansową aktywność Pana Profesora. Myślałem, że prof. Poczobut nie będzie tego omawiał i będę mógł coś powiedzieć bardziej szczegółowo na ten temat, ale i tutaj pan profesor mnie wyprzedził.

Dzisiejsza uroczystość dla Wydziału Prawa i Administracji ma szczególne znaczenie. Przyznanie tego najwyższego tytułu honorowego doktora w uznaniu zasług dla Pana Profesora świadczy o tym, że istotne są dla nas pewne wspólne wartości: doceniamy przywiązanie do tradycji, doceniamy jakość i wartość dobrego prawa, ale także dążenie do nowoczesności i rozwoju. Przyznanie tego tytułu jest potwierdzeniem łączności tych wartości dla Uniwersytetu w Saarbrücken i dla Uniwersytetu Warszawskiego.

Prof. Michael Martinek jest w świecie nauki postacią znaną i uznaną. Należy do najbardziej cenionych przedstawicieli niemieckiej nauki prawa, a Jego ogromny dorobek – o czym już usłyszeliśmy w laudacji – dotyczy nie tylko prawa cywilnego, czy prawa międzynarodowego, prawa europejskiego, ale również historii prawa i aksjologii prawa.

W ogromie zasług i osiągnięć naszego dzisiejszego Doktora Honorowego nie bez znaczenia jest wątek długoletniej Jego współpracy z Uniwersytetem Warszawskim, a szczególnie z Wydziałem Prawa i Administracji. To właśnie m.in. dzięki tej współpracy możemy mówić o międzynarodowym wymiarze naszej pracy naukowej i dydaktycznej. Dzięki Profesorowi Martinkowi i Jego prowadzonym ze swadą wykładom na naszym wydziale, nasi pracownicy, nasi studenci, nasi doktoranci w dużej mierze odkryli albo pogłębili piękno meandrów prawa prywatnego, prawa cywilnego, prawa korporacyjnego; docenili też znaczenie prawa europejskiego.

Zabrakłoby oczywiście czasu, aby przedstawić wszystkie zasługi Pana Profesora, warto więc skoncentrować się na tych aspektach Jego działalności, które zdecydowały o tym, że właśnie Wydział Prawa naszego Uniwersytetu wystąpił do Senatu uczelni z wnioskiem o nadanie tego zaszczytnego tytułu doktora *honoris causa*. Motywy Wydziału można zsyntetyzować w trzech punktach: po pierwsze działalność dydaktyczna Profesora i Jego wkład w rozwój prawniczej kadry naukowej oraz wybitna aktywność naukowa. Po drugie zasługi dla rozumienia i recepcji prawa międzynarodowego prywatnego w Polsce. Po trzecie działalność na rzecz współpracy dwóch uniwersytetów, ale i dwóch środowisk naukowych, prawniczych, środowiska polskiego i środowiska niemieckiego. Chciałbym szczególnie podkreślić tę pracę na rzecz zbliżenia naszych środowisk prawniczych.

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego dostrzega w osobie Pana Profesora Michaela Martinka znakomitego nie tylko naukowca, nie tylko dydaktyka, ale także kolegę, przyjaciela naszego Wydziału, naszych pracowników. I to przesądza o tych więzach łączących nasz Wydział z Wydziałem Prawa Uniwersytetu w Saarbrücken.

To ogromny zaszczyt, że Osobę dzisiejszego Doktora Honorowego możemy przyjąć do naszego grona.

Szanowny Panie Profesorze, Szanowny Doktorze Honorowy Uniwersytetu Warszawskiego, proszę przyjąć najserdeczniejsze gratulacje, najserdeczniejsze życzenia nie tylko na niwie zawodowej, ale także i prywatnej.

Wszystkiego najlepszego Szanowny Panie Doktorze Honorowy!

SPEECH OF GRATITUDE:
MY PERSONAL APPROACH
TO THE POLISH-GERMAN LAW DIALOGUE
BY

PROFESSOR
MICHAEL MARTINEK

*Honorable Rector, Honorable Vice-Rector,
Honorable Dean!*

Your Excellency the Ambassador of Germany!

*My Dear Colleagues, Dear Students,
Esteemed Guests*

Ladies and Gentlemen!

This is a very special day for me. It is a day of joy and elevation, a day of happiness and of pleasure and of gladness, indeed of delight, even, and perhaps also, if I may concede this frankly, a little bit of pride.

It is, in the first place, however, a day of gratitude and thankfulness. I consider the conferment of an honorary doctor's degree by the esteemed University of Warsaw a highlight and culmination of my life and work as professor of law – as professor of law who is not too young anymore, but indeed not too far away from the termination of his career, since I have, by the way, only recently reached the age of 63, which means that, in little more than two years, my official position will come to an end as chair holder for civil and commercial law, private international and comparative law at my native university of Saarland, the partner university of this University of Warsaw to which I am obliged for almost fifteen years now. Thus I can feel my career in a way crowned by the reception of today's honor. I am wearing my honorary doctor's hat like a crown.

We have a proverbial saying in Germany, according to which one should halt and discontinue any activity in life at the very moment, when the activity becomes most rewarding and satisfying, when it reaches its highest or

PROFESSOR MICHAEL MARTINEK

finest point. Regarding my life as a law professor, this very moment is taking place probably right now. However, I will, and I will with pleasure, continue to work and teach for at least two more years, if God grants me an enduring health strength.

I am deeply thankful for the distinction and the award of this honorary doctorate and for the flattering, perhaps somewhat exaggerating laudation of my legal writing and teaching in the previous decades. I am full of gratitude for the honor and for this joyful event today which I can experience together with my family: with wife Margret Maria and with our daughters Madeleine Monalisa and Monique Marylou. The award is embedded in the Polish-German law dialogue of the past twenty years, in which I humbly participated. The honor which has been attributed to me today would be inconceivable without this Polish-German law dialogue which has been intensified so remarkably right after the turn of Eastern Europe into democratic states governed by the rule of law, oriented at the ideals of an open society and a market economy.

As most of you well know, the Polish-German law dialogue is quite a success story which has been – and still is – promoted by many stakeholders who indeed made it so enormously fruitful. There are so many institutions and organizations engaging in cross-border cooperation projects and contributing to the Polish-German law dialogue – hardly any of the main players of societal, political, administrative and commercial life is missing. Be it the Polish-German Lawyer's Association, be it the Exchange and Communication Program of the Judiciaries in Poland and Germany including their Constitutional Courts, or be it the widespread academic activities like the Polish Law School in Cracow with its German language program or the German Law School of the Univer-

sity of Warsaw, or the most successful programs of the universities of Frankfurt/Oder (Viadrina) which has only recently, namely two weeks ago been celebrated by our German President of State Joachim Gauck.

My own contributions to the Polish-German law dialogue played certainly a minor role as compared to the main players in this field, and my own humbleness added just a small and negligible part, when I came here to Warsaw every year for lectures and seminars or hosted colleagues in Saarbrücken to discuss publication projects and assisted them in their research tasks. It is now almost fifteen ago years that I appeared here at Warsaw for the first time in the framework of the then newly established partnership between our universities and enjoyed a wonderfully warm reception by my colleagues and by the students to whom I lectured on issues of comparative law and of private international law. I was most attracted by the overwhelmingly cordial hospitality which I encountered particularly by my colleague Professor Jerzy Poczobut, with whom I share a lot of common research interests like in the field of leasing contracts or of European private international law. In the course of the following years a steady relationship developed which brought me at least once a year to Warsaw for lectures and seminars. In exchange, I could receive and host more and more colleagues from Warsaw at my home University of Saarland in Saarbrücken, like Andrej Wisniewski, Matheus Pilich oder Adam Opalski and, of course, again and again Professor Poczobut. In short: I made more and more friends. I also was happy to recruit Polish students as participants of our LL.M. program in Saarbrücken, of which I happen to be the director together with my colleague Professor Tiziana Chiusi who is (by the way) also in this room since she participates in our ceremony as deputy dean of my faculty of law of University of Saarland.. This LL.M.-program is designed as a one year

PROFESSOR MICHAEL MARTINEK

post-graduate program for foreign lawyers who have finished their legal studies in their native country successfully above average and who want now to take part in a one year study program in Germany to learn something about the German legal culture and the German legal system and then obtain the degree of an LL.M. in German Law, after one year of studying and after a master thesis and a final examination. It is a program with a focus on the German legal system and legal culture, but also on comparative and on European law. We have had several participants from Poland already. One them, Mrs. Dorota Nowak, was even a successful doctoral candidate of mine later on. I would like to welcome many more students from Poland and particularly from our partner University of Warsaw as participants in our LL.M.-program on German and Comparative Law.

And it was then Professor Poczobut with whom I soon initiated several publication projects, at first in the field of leasing contracts and later in the realm of introductions to life and work of famous law professors and jurisprudential scholars of German legal history, like Friedrich Carl von Savigny, Rudolf von Jhering, Otto von Gierke up to more recent law educators like Karl Larenz or Philipp Heck. In my regular lectures and seminars here at Warsaw I covered also topics of private international law and of comparative law, and was always most astonished and impressed by the readiness and preparedness of the students to discuss most intricate questions of doctrinal thought or of legal theory.

Most of my lectures have been presented in English, not in German. There are few exceptions. One exception is my appearance in the regular seminar of Professor Poczobut on “jurisprudential linguistics”, or as one may call it shortly on “law and language”. Only yesterday we have had such a seminar with some ten or twelve

students. Here the German language dominates. It is certainly easier to explain the German principle of abstraction and the idea of a rigid separation of the law of obligations from the law of property in German instead of English. Perhaps a short explanation is in order, Ladies and Gentlemen, why I choose to speak to you today in English and not in my native German tongue

In my regular lectures and seminars here at Warsaw I covered also topics of private international law and of comparative law, and was always most astonished and impressed by the readiness and preparedness of the students

on the occasion of this outstanding event. Perhaps it is disappointing to some guests in the audience that I am speaking English today; they may have expected and may have preferred that I would have chosen the German language. However, I discussed the matter beforehand with several of my colleagues from Warsaw as well as from Germany and even from France and South Africa. The clear majority advised me to choose the English language, because today more Polish people understand English better and more easily than German and because in the modern international legal discourse English becomes more and more the *lingua franca*. I have also experienced that Polish and German lawyers and law professors can communicate well in English. Unfortunately Polish is a very difficult, sophisticated and

tricky language and only very few German lawyers learn Polish successfully and well enough for a legal discussion. It is true that *vice versa* more Polish people and lawyers speak German fairly well, but one cannot expect to always the partner to adapt his language to the other side. Thus, it is basically for practical reasons that I speak English today. Let me emphasize that it is not for reasons of history and that it is nor for a fear of resentments that I abstain from speaking German today. I know it is a somewhat delicate subject and that the German language is not always welcome, but in the long run Poland and Germany as two neighbor countries will have to pave the ground to make more and more people – and lawyers – familiar with the neighbor country's language on a level of equality and non-discrimination. If I am not mistaken, the goodwill is immense and the first steps have already been taken.

In the course of the years of the cooperation with my Polish colleagues, I have developed what I call my “personal approach” to the Polish-German law dialogue. This approach can be summarized as follows: It is decidedly the people, i.e. the individual persons or, indeed, the personalities that matter most in the cross-border cooperation activities aiming at a legal discourse to cherish and foster a better understanding of the legal system of our two countries. The politicians and administrators think perhaps too much in “projects” and in “institutions” instead of individual persons who deserve support for their initiatives and engagements. The enthusiasm and the efforts of individual pioneers and forerunners is what matters most in the promotion of a deeper legal comprehension of our two neighbor countries. The human relations are the fertile soil for the future of the Polish-German law dialogue. Cooperation treaties, agreements on academic cooperation and friendship remain dead paper work as long as they cannot be implemented

by men and women who invest their time and skill, their goodwill and efforts to bring things forward.

This is just one aspect of my individual approach. The other aspect is that law in general not only deals mainly with people and persons but is also made and promoted constantly by people and persons. The law students do not attach enough value on this aspect, because we train them in a somewhat one-sided-way to think in abstract terms and to comprehend, discuss and apply with abstract theories and ideals. When Professor Poczobut and I wrote about “life and work” of German jurists from Friedrich Carl von Savigny to Philipp Heck (I think many more are to come in the future), then we hereby wanted to emphasize that the law and particularly the legal science virtually lives and breathes through individual people.

Ladies and Gentlemen, I consider today’s awarding of the honorary doctorate upon me by your highly reputed and esteemed university not only an acknowledgment of the work done in the years passed, but also an obligation and an encouragement to continue my work together with my colleagues for the sake of our students. Let us continue to struggle for a further enlightenment and for a profound comprehension of comparative law and of the differences and similarities and peculiarities of the legal systems and legal cultures of our two neighbor countries. Let us strive to become deeply befriended neighbor law countries.

I am very, very grateful to you all, particularly to the Rector of the University of Warsaw, to the Dean of the Faculty of Law, to my colleagues and to the students. I want to say “thank you” not just once but three times: *Dzienkuye, dzienkuye, dzienkuye*. The last one was for your kind attention.

PRZEMÓWIENIE
DOKTORA *HONORIS CAUSA*
UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

PROFESORA
MICHAELA MARTINKA

PRZEMÓWIENIE DZIĘKCZYNNE.
MOJE OSOBISTE PODEJŚCIE
DO POLSKO-NIEMIECKIEGO
DIALOGU PRAWNICZEGO

*Magnificencjo, Panie Rektorze,
Panie Prorektorze, Dostojny Dziekanie!
Ekscelencjo, Ambasadorze Niemiec!
Drodzy Przyjaciele, Drodzy Studenci,
Wielce Szanowni Goście!
Panie i Panowie!*

To dla mnie bardzo wyjątkowy dzień. To dzień radości i uniesień, dzień szczęścia i zadowolenia, zachwytu nawet, i może, jeśli mogę szczerze przyznać, odrobiny dumy.

Ale przede wszystkim jest to dzień wdzięczności i podziękowań. Przyznanie mi tytułu doktora *honoris causa* przez tak szacowną uczelnię, jak Uniwersytet Warszawski, to dla mnie ogromne wyróżnienie oraz kulminacja mojego życia i pracy jako profesora prawa, który nie jest już zbyt młody i dlatego niezbyt daleko mu do zakończenia kariery, jako że, pozwolę sobie stwierdzić, niedawno skończyłem 63 lata, co oznacza, że za niespełna dwa lata dobiegnie końca moje urzędowanie jako szefa Katedry Prawa Cywilnego i Handlowego, Prawa Prywatnego Międzynarodowego i Prawa Porównawczego na mojej *Alma Mater* – Uniwersytecie Kraju Saary, uniwersytecie partnerskim Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie pracuję już od ponad piętnastu lat. Dlatego też mam poczucie, że moja kariera zostaje w szczególnie sposób ukoronowana poprzez odebranie dziś tego zaszczytnego tytułu. Będę nosić mój tytuł doktora *honoris causa* niczym koronę.

W języku niemieckim istnieje przysłowie, według którego należy zaprzestać każdego działania w życiu

dokładnie wtedy, gdy staje się ono najbardziej satysfakcjonujące i zadowalające, kiedy sięga szczytu lub doskonałości. Jeśli chodzi o moje życie jako profesora prawa, taka chwila prawdopodobnie właśnie nadeszła. Jednakże będę, i to z przyjemnością, kontynuował moją pracę i nauczanie przez co najmniej dwa lata, jeśli Bóg da mi dobre zdrowie.

Jestem bardzo wdzięczny za to wyróżnienie i przyznanie mi tytułu doktora *honoris causa*, i za tę pochlebną, może nieco nawet przesadną, laudację moich publikacji o tematyce prawniczej i pracy dydaktycznej przez ostatnie dziesięciolecia. Jestem pełen wdzięczności za ten zaszczyt i to pełne radości dzisiejsze wydarzenie, w którym mogę brać udział, oraz za to, że jest tu obecna moja rodzina: moja żona Margret Maria i nasze córki: Madeleine Monalisa i Monique Marylou. Ta nagroda wpisana jest w polsko-niemiecki dialog prawniczy ostatniego dwudziestolecia, w którym skromnie brałem udział. Wyróżnienie, jakie dziś mi przyznano, byłoby nie do pomyślenia bez tego właśnie polsko-niemieckiego dialogu prawniczego, który został tak bardzo zintensyfikowany po tym, gdy Europa Wschodnia przekształciła się w państwa demokratyczne, gdzie panuje praworządność, nakierowane na ideały otwartego społeczeństwa i gospodarki rynkowej.

Jak większość z Państwa wie, polsko-niemiecki dialog prawniczy jest historią sukcesu, która była – i wciąż jest – promowana przez wiele podmiotów, które w rzeczy samej sprawiają, że przynosi on tak wspaniałe owoce. Istnieje tak wiele instytucji i organizacji zaangażowanych w projekty współpracy transgranicznej, które przyczyniają się do polsko-niemieckiego dialogu prawniczego – uczestniczą w nim praktycznie wszyscy główni gracze życia społecznego, politycznego, administracyjnego i handlowego. Warto wymienić Polsko-Niemieckie

Stowarzyszenie Prawników, Polsko-Niemiecki Program Wymiany Sędziów i Prokuratorów, program współpracy obejmujący nasze Trybunały Konstytucyjne, czy szeroko zakrojone działania akademickie, jak Szkoła Prawa Polskiego w Krakowie z programem niemieckojęzycznym, Szkoła Prawa Niemieckiego na Uniwersytecie Warszawskim oraz bardzo udane programy Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, który niedawno, bo zaledwie dwa tygodnie temu, chwalił prezydent Republiki Federalnej Niemiec, Joachim Gauck.

Mój wkład w polsko-niemiecki dialog prawniczy z pewnością odegrał znacznie mniejszą rolę w porównaniu z głównymi graczami w tej dziedzinie, a moja działalność stanowiła do tego tylko mały, skromny przyczynek, kiedy przyjeżdżałem co roku tu, do Warszawy, na wykłady i seminaria lub gościłem polskich kolegów w Saarbrücken, aby omawiać projekty związane z publikacjami i pomagać w ich badaniach. Prawie piętnaście lat minęło, odkąd po raz pierwszy przyjechałem do Warszawy w ramach nowo wówczas stworzonego partnerstwa pomiędzy naszymi uniwersytetami, i zostałem niebywale ciepło przyjęty, tak przez kolegów, jak i studentów, którym wykladałem prawo porównawcze i prawo prywatne międzynarodowe. Najbardziej zachwycała mnie zaskakująca wręcz serdeczność i gościnność, zwłaszcza ze strony mojego kolegi profesora Jerzego Poczobuta, z którym łączy mnie wiele wspólnych zainteresowań badawczych, jak na przykład umowy leasingu lub europejskie prawo prywatne międzynarodowe. Oczywiście, z biegiem czasu narodziła się stabilna relacja, która sprawiała, że przynajmniej raz w roku bywałem w Warszawie na wykładach i seminariach. W zamian mogłem przyjmować i gościć coraz więcej kolegów z Warszawy na moim Uniwersytecie Kraju Saary w Saarbrücken, takich jak Andrzej Wiśniewski, Mateusz Pilich czy Adam Opalski i, rzecz jasna, wielokrotnie gościć tam profesora

Poczobuta. Krótko mówiąc, nawiązywałem coraz więcej przyjaźni. Z radością rekrutowałem także polskich studentów, uczestników naszego programu LL.M. w Saarbrücken, którego jestem dyrektorem, razem z moją koleżanką, profesorem Tizianą Chiusi, która, *notabene*, jest także tu dziś obecna, ponieważ bierze udział w tej ceremonii jako prodziekan mojego Wydziału Prawa na Uniwersytecie Kraju Saary. Program LL.M. to jednoroczny program studiów podyplomowych dla zagranicznych prawników, którzy ukończyli studia prawnicze w swoich krajach, osiągając oceny powyżej średniej, a którzy chcą teraz odbyć roczne studia w Niemczech, aby zapoznać się z niemiecką kulturą prawną i niemieckim systemem prawnym, a następnie uzyskać dyplom LL.M. w zakresie prawa niemieckiego po roku studiów, napisaniu pracy magisterskiej i złożeniu egzaminów końcowych. Jest to program, który nie tylko skupia się na niemieckim systemie prawnym i kulturze prawnej, ale także obejmuje prawo porównawcze i europejskie. Mieliśmy już kilku uczestników z Polski. Jedna z nich, Dorota Nowak, została nawet później moją doktorantką. Z chęcią powitam więcej studentów z Polski, a w szczególności z naszego partnerskiego Uniwersytetu Warszawskiego, jako uczestników naszego programu LL.M w zakresie prawa niemieckiego i porównawczego.

To właśnie z profesorem Poczobutem wkrótce rozpocząłem kilka projektów związanych z publikacjami, na początku poświęconymi umowom leasingu, a potem dotyczącymi życia i dzieła słynnych profesorów prawa i prawników w niemieckiej historii, takich jak Friedrich Carl von Savigny, Rudolf von Jhering, Otto von Gierke, aż po bardziej współczesnych wybitnych przedstawicieli niemieckiej nauki prawa, takich jak Karl Larenz lub Philipp Heck. W czasie moich regularnych wykładów i seminariów tutaj w Warszawie zajmowałem się także tematami z zakresu prawa prywatnego między-

narodowego i prawa porównawczego, i zawsze byłem zaskoczony gotowością oraz poziomem przygotowania studentów do prowadzenia dyskusji o najbardziej zawiłych kwestiach doktrynalnych.

W czasie moich regularnych wykładów
i seminariów tutaj w Warszawie zajmowałem
się także tematami z zakresu prawa prywatnego
międzynarodowego i prawa porównawczego,
i zawsze byłem zaskoczony gotowością
oraz poziomem przygotowania studentów
do prowadzenia dyskusji o najbardziej zawiłych
kwestiach doktrynalnych

Większość moich wykładów była wygłaszana w języku angielskim, nie zaś niemieckim. Było jednak kilka wyjątków. Jednym z nich jest moje regularne uczestnictwo w seminarium profesora Poczobuta na temat „lingwistyki prawniczej”, lub, jak można to inaczej określić, na temat „prawa i języka”. Nie dalej jak wczoraj mieliśmy takie seminarium, w którym udział wzięło kilkanaście osób. Tam dominuje język niemiecki. Oczywiście łatwiej jest wyjaśniać przyjętą w niemieckim prawie prywatnym zasadę rozdziału czynności obligacyjnych i prawno-rzeczowych po niemiecku niż po angielsku. Panie i Pano- wie, celowe byłoby chyba tutaj krótkie wyjaśnienie, dlaczego zdecydowałem się przemawiać dziś do Państwa po angielsku, a nie w moim języku ojczystym, z okazji tak doniosłego wydarzenia. Może dla niektórych gości roz-

czarowaniem jest to, że mówię dziś po angielsku. Może oczekiwali i woleliby, gdybym mówił w języku niemieckim. Jednak konsultowałem tę sprawę wcześniej z kilkoma kolegami z Warszawy i Niemiec, a nawet z Francji i RPA. Zdecydowana większość poradziła mi, żebym mówił po angielsku, ponieważ dziś bardzo wielu Polaków dobrze rozumie język angielski – lepiej niż niemiecki – i ponieważ we współczesnym międzynarodowym dyskursie prawniczym angielski coraz bardziej staje się *lingua franca*. Sam przekonałem się, że polscy oraz niemieccy prawnicy i profesorowie prawa są w stanie dobrze porozumiewać się po angielsku. Niestety, język polski jest bardzo trudny, skomplikowany i pełen pułapek. Dlatego zaledwie niewielu niemieckich prawników jest w stanie nauczyć się go wystarczająco dobrze, aby uczestniczyć w debacie prawniczej. Prawdą jest, że *vice versa* coraz więcej Polaków i prawników mówi dość dobrze po niemiecku, ale nie można zawsze oczekiwać, że partner przystosuje swój język do oczekiwań drugiej strony debaty. Dlatego też, głównie z przesłanek praktycznych, zdecydowałem się dziś przemawiać po angielsku. Pozwolą Państwo, że podkreślę, iż nie chodzi tu o powody historyczne, ani o lęk przed resentymentami, przez który miałbym powstrzymać się przed używaniem dziś języka niemieckiego. Wiem, że jest to temat delikatny, i że język niemiecki nie zawsze jest mile widziany, ale w dłuższej perspektywie Polska i Niemcy, jako dwa sąsiadujące ze sobą kraje, będą musiały stworzyć podstawy ku temu, aby coraz więcej ludzi – i prawników – poznawało język drugiego kraju, na zasadzie równości i niedyskryminacji. Jeśli się nie mylę, wola jest ogromna, a pierwsze kroki zostały już podjęte.

Z biegiem czasu podczas współpracy z moimi kolegami z Polski stworzyłem coś, co nazywam moim „osobistym podejściem” do polsko-niemieckiego dialogu prawniczego. Podejście to można podsumować

w następujących słowach: to przede wszystkim ludzie, tj. poszczególne osoby, lub inaczej: osobowości odgrywają największą rolę we współpracy transgranicznej, mającej na celu budowanie i wspieranie lepszego rozumienia systemów prawnych naszych dwóch państw. Politycy i władze myślą zbyt dużo w kategoriach „projektów” i „instytucji”, zamiast w kategoriach jednostek, które zasługują na wsparcie za swoje inicjatywy i zaangażowanie. Entuzjazm i wysiłki pojedynczych pionierów i prekursorów są tym, co odgrywa najważniejszą rolę w promowaniu głębszego zrozumienia porządków prawnych naszych sąsiadujących ze sobą państw. Relacje międzyludzkie to żyzna gleba dla przyszłości polsko-niemieckiego dialogu prawniczego. Umowy o współpracy, porozumienia o współpracy i przyjaźni akademickiej pozostaną tylko martwymi zapisami na papierze, jeśli nie będą wdrażane w życie przez poszczególne osoby, które inwestują swoje umiejętności, dobrą wolę i wysiłki, aby takie porozumienia stały się rzeczywistością.

To jeden z aspektów mojego indywidualnego podejścia. Drugi opiera się na stwierdzeniu, że prawo nie tylko ogólnie zajmuje się ludźmi i osobami, ale jest nieustannie tworzone i rozwijane przez ludzi. Studenci prawa nie przywiązują wystarczającej wagi do tego aspektu, ponieważ uczymy ich w nieco jednostronny sposób myślenia abstrakcyjnego oraz rozumienia, omawiania i stosowania abstrakcyjnych teorii i idei. Kiedy wraz z profesorem Poczobutem pisaliśmy o „życiu i pracy” niemieckich prawników, od Friedricha Carla von Savigny’ego do Philippa Hecka (a myślę, że w przyszłości dołączy do nich jeszcze wielu), to chcieliśmy w ten sposób podkreślić, że prawo, a w szczególności nauki prawnicze dosłownie żyją i oddychają poprzez pojedyncze osoby.

Panie i Panowie, przyznanie mi dziś tytułu doktora *honoris causa* przez ten szacowny i cieszący się wspianą

PROFESOR MICHAEL MARTINEK

renomą uniwersytet stanowi dla mnie nie tylko wyraz docenienia mojej dotychczasowej działalności, ale także zobowiązanie i zachętę do tego, abym wraz z kolegami kontynuował moją pracę, dla dobra naszych studentów. Pozwólcie Państwo, że nie ustane w wysiłkach na rzecz dalszego pogłębiania badań prawnoporównawczych, które służą identyfikacji różnic i podobieństw oraz cech szczególnych systemów i kultur prawnych naszych krajów. Dążmy do tego, aby nasze kraje połączyły mocne więzi sąsiedzkiej przyjaźni.

Jestem nadzwyczaj wdzięczny wszystkim Państwu, w szczególności Panu Rektorowi Uniwersytetu Warszawskiego, Panu Dziekanowi Wydziału Prawa oraz moim kolegom i studentom. Chcę powiedzieć po polsku “dziękuję” nie raz, lecz trzy razy: dziękuję, dziękuję, dziękuję. – To ostatnie „dziękuję” było za Państwa uwagę.

tłumaczenie: Zuzanna Łopacińska-Piędel

konsultacja: Jerzy Poczobut

DHC

MICHAEL MARTINEK

Wybitny niemiecki prawnik, jeden z najbardziej znanych nie tylko w Europie, lecz również na innych kontynentach znawców prawa cywilnego, prawa prywatnego międzynarodowego, międzynarodowego prawa handlowego oraz prawa porównawczego. Doktor *honoris causa* uniwersytetów w Europie, Azji i Afryce.

Urodzony 5 października 1950 roku w Büderich, w latach 1971-1976 studiował prawo i filozofię na uniwersytetach w Berlinie Zachodnim, Londynie i Hamburgu. Po trzech latach przerwał studia filozoficzne, by całkowicie poświęcić się prawu. W 1976 r. złożył prawniczy egzamin państwowy pierwszego stopnia, w 1979 r., po dwuletnim praktykowaniu, złożył egzamin drugiego stopnia, który uprawniał go do wykonywania zawodu sędziego. W 1978 r. obronił na Freie Universität Berlin rozprawę doktorską, a trzy lata później doktorat w Wyższej Szkole Administracji w Speyer. W latach 1981-1982 uczestniczył w projekcie badawczym ONZ, dotyczącym specjalnych funduszy tej organizacji, przeznaczonych na pomoc państwom słabo rozwiniętym gospodarczo.

W roku 1986 habilitował się w Kilonii i przez rok pracował jako docent na Uniwersytecie w Münster. Od początku roku akademickiego 1987/1988 działa nieprzerwanie w Uniwersytecie w Saarbrücken na stanowisku profesora, kierując Katedrą Prawa Cywilnego, Handlowego i Gospodarczego, Prawa Prywatnego Międzynarodowego i prawa Porównawczego, a od roku 1991 również Instytutem Prawa Europejskiego.

Jest autorem 25 fundamentalnych monografii i traktatów oraz ponad 200 artykułów, przyczynków i recenzji, a także promotorem ponad 200 rozpraw doktorskich.

Od 1995 r. profesor Michael Martinek rokrocznie odwiedza Wydział Prawa i Administracji UW, każdorazowo wygłaszając wykłady i biorąc udział w zajęciach z prawa porównawczego oraz jurylingwistyki ze studentami. Jest bliskim współpracownikiem WPiA UW, zaangażowanym we wspólne projekty badawcze i publikacje.

W uznaniu wkładu w rozwój współpracy obydwu Uniwersytetów profesor Michael Martinek został odznaczony Medalem Uniwersytetu Warszawskiego w roku 2005.